

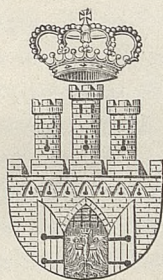
SPRAWOZDANIE

z działalności Komisji Rady miejskiej

dla gruntów pofortyfikacyjnych

za czas od 22 czerwca 1907 do 30 maja 1911 roku

i wnioski.

NAKŁADEM GMINY MIASTA KRAKOWA.

1911.

Sprawozdanie

z działalności Komisji Rady miejskiej dla gruntów pofortyfikacyjnych za czas od 22 czerwca 1907 do 30 maja 1911 r. i wnioski.

Ogólne.

Pojęcie gruntu budowlanego w nowoczesnych miastach wymaga bezpośredniego dostępu do ulicy uzbrojonej w nawierzchnię i przewody podziemne, mogące w każdej chwili doprowadzić do domu mieszkalnego światło, wodę i odprowadzić wody zużyte.

Grunta poforteczne, zakupione przez Radę miejską w r. 1907, pojęciu temu w zupełności nie odpowiadały, oddzielone od strony wschodniej od zabudowanego miasta wałem kolei obwodowej — od strony zachodniej przytykały do granic prywatnej własności. Cały ten pas 90-morgowy wąski stosunkowo, ale o rozmaitych szerokościach, długi około 2,7 km., przecinało 7 głównych dróg wypadowych ze starego miasta, jakoto: trakt Zwierzyniecki, Wolski, Czarnowiejski, Karmelicki, Łobzowski, Krowoderski i Prądnicki.

Na gruntach tych znajdowały się trzy wielkie obiekty wojskowe z nasypami ziemnymi, oparte na niemożliwie grubych murach oporowych, równoległe do których przeprowadzone były wielkie rowy forteczne z otwartą wodą gruntową, zarosłe trzciną i haszczami — 30-morgowa partya gruntów między parkiem Jordana a koleją obwodową przecięta tu i tam kolanem pozostałego starego koryta Rudawy, była podmokłą łąką.

Część gruntów między ulicą Krowoderską a drogą do Prądnika Białego, sucha, ale zarówno przecięta rowem fortecznym z usypanym wałem przedstawiała właściwie teren górzysty. W takim stanie rzeczy nie mogło być mowy ani w r. 1907 ani w najbliższych następnych latach o zabudowaniu tych gruntów i zużytkowaniu ich do gospodarstwa miejskiego i tem się też tłumaczy bardzo niska cena sążnia kwadratowego. Dodać zarówno wypada, że realizacja tych gruntów napotkałaby i ze strony formalnej na trudności — prawie bowiem całe grunta leżały na terytorium gmin obcych, na których władza budowlana należała wówczas do Rad gminnych i Rad powiatowych.

Zdawałoby się, że to rzecz podrzędniejsza — przy rozpoznaniu jednak sprawy linii regulacyjnej i jej skutku finansowego i prawnego, wątpić należy, czyby Rady powiatowe i Rady gminne chciały iść równoległe z Zarządem gminy miasta Krakowa — szczególnie, gdyby się naruszało regulacją gruntów pofortyfikacyjnych grunta jednostek i gmin sąsiednich.

Pojęcie dostępu dla gruntów pofortyfikacyjnych, jednoczyło się ze sprawą regulacji gruntów czyli stworzenia na nich szeregu ulic.

Ulice te miały być zaopatrzone w przewody, dostarczające światło i wodę i odprowadzające wody zużyte.

Regulacja gruntów pofortyfikacyjnych pod względem sytuacyjnym i wysokościowym, sieć przewodów doprowadzających światło, wodę i odprowadzających wody zużyte, związana musiała być ze starem miastem, a co najważniejsza, nawiązaną z terytoriami, które ustawą z dnia 13 listopada 1909 r. zostały włączone do miasta Krakowa. (Ustawa weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1910 r.).

Oddzielne traktowanie gruntów pofortyfikacyjnych pod względem regulacyjnym, pod względem nawodnienia i odwodnienia przy istniejącym wale obwodowej kolei, a więc bez starego miasta i bez terytoriów zachodnich gmin sąsiednich, byłoby zasadniczym błędem technicznym, a co najważniejsza, niepowetowaną szkodą, dla przyszłego rozwoju miasta Krakowa.

Doniosłość tej kwestyi zrozumiała też Komisya, której Świetna Rada oddała sprawę gruntów pofortyfikacyjnych i wzorem zarządów miast zagranicznych uznała, że realizacja gruntów pofortyfikacyjnych jest nieodłączną kwestyą, mającego się rozszerzyć miasta Krakowa i rozpoczęła swoją pracę od podstaw z dniem 22 czerwca 1907 roku.

Udziela ona potrzebnych kredytów i poleca Oddziałowi inżynierskiemu Budownictwa miejskiego wykonać wszelkie przygotowawcze roboty, potrzebne dla sporządzenia:

- 1) planu regulacyjnego Wielkiego Krakowa;
- 2) projektu kanalizacji nowo mających się przyłączyć dzielnic i zarazem wykonać z tem związaną poprawę starej kanalizacji miejskiej, której braki dawały się odczuwać w kierunku głębokości, pojemności i powiązania poszczególnych przewodów, celem umożliwienia jej płukania wodami młynówki.

Roboty te przygotowawcze rozpadły się na:

- 1) założenie znaków ścisłej niwelacyi;
- 2) przeprowadzenie niwelacyi znaków budowlanych w starem i nowem mieście;
- 3) stachymetrowanie nowych obszarów;
- 4) zdjęć niwelacyjnych przekrojów poprzecznych i podłużnych, istniejących ulic w mieście;
- 5) zdjęcie całej istniejącej sieci kanałów w mieście, pod względem przekroju, głębokości, pojemności i spadów;
- 6) zdjęcie uzbrojenia sieci i bocznych połączeń;
- 7) zdjęcie piwnic;
- 8) wykonanie próbnych wierceń na całym obszarze W. Krakowa dla szczegółowego projektu kanalizacji, poznania podglebia i stanu wód gruntowych.

Co do zdjęcia katastralnego, to Zarząd miasta jeszcze około roku 1901 zawarł kontrakt z Dyrekcyą Skarbu i przy udziale w kosztach ze strony gminy m. Krakowa, biuro tryangulacyjne przy c. k. Ministerstwie handlu, podjęło się zdjęcia katastralnego gmin przyległych i zamiany katastru miastowego ze skali 1 : 1440 na 1 : 1000.

Za udział w kosztach, dostarczyło biuro to gminie miasta Krakowa kilka egzemplarzy zdjęć 1 : 1000 wraz ze szkicami, odpisami protokołów rzędnych, kątów i rysunków położenia punktów stałych.

Zdjęcie to Zarządowi miasta już w roku 1908 częściowo było oddane do użytku.

Prace przygotowawcze od 1—8 zostały rozpoczęte w jesieni roku 1907, trwały przez cały rok 1908 i 1909 wraz z pracami biurowymi.

Ad 1. Sieć niwelacyi ścisłej składa się z 40 znaków — poziom porównawczy związany z poziomem instytutu wojskowo-geograficznego we Wiedniu.

Ad 2. Znaków budowlanych założono około 600 sztuk w odległościach około 100 m. tak, żeby prowadzący budowę inżynier przy przenoszeniu wysokości do budowli, uczynił to przy pomocy jednego stanowiska.

Ad 3. Stachymetrowano około 12 km.² terytoriów nowych, a to w granicach nowej linii obronnej, więcej bowiem przerzucić na papier zabroniła c. k. Dyrekcyja inżynierii wojskowej.

Warstwice wkreślono co 50 cm. Za podstawę do tachymetrii na polu, posłużyły stałe punkty, założone przez biuro tryangulacyjne w Wiedniu, na papierze sekcyje tegoż biura 640/500.

Sekcyja tachymetryczna kryje się z sekcyą katastralną.

Ad 4. Przekrój podłużny ulicy obejmuje 2 płaszczyzny pionowe, przesunięte przez linię frontów domów i niwelacyi trzech punktów, a to granic realności i wysokości progu — jako miarodajnych do zaprojektowania nowej nawierzchni ulicy.

Przekrój poprzeczny chwytą charakterystyczne punkty istniejącej nawierzchni a najważniejsze linię starych chodników.

Ad. 5) 6) 7). Najwięcej trudu i pracy spowodowało zdjęcie starej sieci kanałowej. Każdy bowiem przewód należało przejść, poznać jego konstrukcyę, materyał, stan i oznaczyć połączenia kanalizacji domowej i uzbrojenia ulicznych.

Niwelacyę dna dokonywano w punktach włączów ulicznych resztę przy pomocy łąt i libelli.

Ad. 8). Wierceń próbnych przy pomocy świdra belgijskiego wykonano około 240 na nowych obszarach.

Roboty ziemne na gruntach pofortyfikacyjnych.

Po dokonaniu potrzebnych zdjęć i niwelacji odnośnie do gruntów pofortyfikacyjnych i po dokonanym odbiorze trzech partyi gruntów w terminach sześciomiesięcznych poczynawszy od jesieni 1907 r. do jesieni 1908 r. przystąpiono z dniem 6 marca 1909 r. do znoszenia fortów — wyburzania starych murów i porządkowania wysokościowego.

Robót ziemnych dokonano:

	ziemi m ³	murów m ³
1) między ul. Wolską a ul. Zwierzyniecką w objętości	25400	5570
2) między ul. Wolską-Czarnowiejską	13600	3700
3) między ul. Czarnowiejską-Łobzowską	39000	2100
4) między ul. Krowoderską-Długą	10000	—
Razem w sumie około	88000	11370
Uzyskano 1) kamienia łamanego ułożonego we figurach	7150 m ³	
2)	3490 m ³	
Razem	10640 m ³	

Roboty ukończono z dniem 31 grudnia 1910 r.

Plan regulacyjny.

Równolegle do wspomnianych prac po zestawieniu planów zaraz przystąpiła Komisja gruntów pofortyfikacyjnych do ogólnego projektu rozszerzenia miasta w skali 1 : 2880, nagliły bowiem do tego:

1) budowle c. k. Rządu — wobec których zastępcy Rady miasta musieli każdorazowo zajmować stanowisko;

2) powstające budowle i otwarcia ulic w terytoryach sąsiednich — dla których Komisja dla gruntów pofortyfikacyjnych musiała dawać linie regulacyjne i brać udział w Komisjach lokalnych i oświadczać się w sprawach — przy których sąsiednie Rady gminne brały zobowiązania względem stron prywatnych, a które to umowy na podstawie układów reprezentantów miasta Krakowa z delegatami sąsiednich gmin zatwierdzonych uchwałą Rady miasta z dnia 19 września 1907 roku stwierdzone być musiały podpisem Prezydium miasta.

Przy ogólnem kreśleniu planu rozszerzenia miasta i oznaczeniu przybliżonem wysokości ulic, przyszła do przekonania Komisja, że bez zniesienia kolei obwodowej nie da się celowo rozszerzyć miasta. O jakimś znaczeniu tej kolei obwodowej dla miasta nie ma i nie było mowy.

Zarząd miasta natychmiast czyni starania u władz centralnych, celem zniesienia tego wału 3—4 m. wysokiego, który zamykał miasto ze względów obronnych przez 27 lat.

Starania osiągnęły skutek dodatni z tem jednak, że dotyczące gruntu, własność c. k. Skarbu wojkowego, gmina zakupić musi.

Nie od rzeczy będzie wspomnieć przynajmniej nawiasowo krótki przebieg tej sprawy. Kupno gruntów pod koleją obwodową było przed rokiem 1906 łącznie traktowane z kupnem gruntów pofortyfikacyjnych i szacunek ówczesny wypadł na kwotę 143.000 K. Reskrypt c. k. Ministerstwa wojny z daty 3 sierpnia 1906 r. najwyraźniej zaznacza, że podany ten szacunek zdaje się być za wysoki, a to z tego powodu, że nie uwzględnia kosztownego zniesienia korpusu ziemnego kolei. Wspólna konferencja z daty 27 sierpnia 1906 r. delegatów c. k. Dyrekcyi inżynierji i gminy miasta Krakowa eliminuje za wspólną zgodą sprawę z transakcyi o kupno gruntów pofortyfikacyjnych, na co również c. k. Ministerstwo wojny się zgadza i zarządza w dniu 20 września 1907 r. nowe oszacowanie.

Szacunek wykazuje kwotę 155.436 K.

W październiku 1909 r. przy Komisji w sprawie zniesienia kolei obwodowej delegaci wojkowości zgadzają się na zniesienie linii obwodowej ale pod założeniem, że gmina miasta Krakowa w wykonaniu jej przyznanego prawa na kupno gruntów pod wałem kolejowym zgodzi się na podjęcie nowego oszacowania gruntów, a to z tego powodu, że pierwsze okazało się mylnem.

Delegaci gminy m. Krakowa na to oświadczyli, że nie wdając się w to, czy oszacowanie to jest mylne, czy nie, zastrzegają sobie tylko, by ewentualne nowe oszacowanie sądowe odbyło się przy współudziale zastępców gminy, albo pozasądowe za zgodą obu stron interesowanych co do wyboru ocenicielei, przytem dodali, że sprawa oszacowania jest całkiem sprawą prywatno-prawną, między c. k. Skarbem wojkowym, a gminą i nie może wpłynąć na decyzję co do zasadniczej sprawy zniesienia kolei.

Orzeczeniem c. k. Ministerstwa kolei żelaznych z dnia 13 lipca 1910 r. L. 52099/1909, a nadesłanem z c. k. Namiestnictwa gminie miasta Krakowa reskryptem z dnia 5 sierpnia 1910 r. do L. IX a) 852/8 — zostaje kolej obwodowa zniesiona, przyczem to c. k. Ministerstwo zastrzega sobie ostateczną decyzję przy odsprzedaży tych przestrzeni gruntów zajętych przez linię okrężną, które stanowią własność zarządu wojskowego, z uwagą, że c. k. Ministerstwo skarbu da w tym względzie dalsze wskazówki c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie. Decyzję w sprawie podniesionej przez zastępców wojskowości co do ponownego oszacowania gruntów pozostawionych do dyspozycji gminie miasta Krakowa przez zarząd wojskowy zastrzega orzeczenie c. k. Ministerstwu wojny.

Reskrypt c. k. Ministerstwa wojny Nr. 431 roku 1910 udzielony gminie miasta Krakowa pismem c. k. Dyrekcyi inżynierii w Krakowie do L. 647, poleca zawiadomić Gminę w nieobowiązujący sposób i z zastrzeżeniem zgody przez c. k. Ministerstwo skarbu o wyniku nowego oszacowania gruntów pod koleją circumwalacyjną. Zarazem zawiadamia tenże reskrypt, że c. k. Ministerstwo wojny sprzeciwiło się sądowemu oszacowaniu tychże gruntów i współdziałowi zastępców gminy, czego żądali delegaci Gminy przy Komisji o zniesienie kolei, natomiast upoważniło c. k. Dyrekcyę inżynierii do przeprowadzenia pertraktacji z gminą miasta Krakowa.

C. k. Dyrekcyja inżynierii w Krakowie zestawia wartość gruntów na podstawie drugiego szacunku w kwocie 569.580 K i przedkłada tę kwotę delegatom gminy miasta Krakowa w dniu 25 sierpnia 1910 r. jako cenę kupna, którą gmina miasta Krakowa ma zapłacić c. k. Skarbowi wojskowemu za te grunta.

Jeśli do tego dodamy koszt rozwoju około 100.000 m³ ziemi i rozbiórkę obiektów, który wynosi około 165.000 K, otrzymamy całkowity koszt gruntów pod linią obwodową na 734.580 K, co przy powierzchni gruntów około 12.500 sążni² wypadnie od 1 sążnia kwadrat. okrągło 59 K — cena za grunt surowy wprost nie do przyjęcia. W tej zatem kwestyi musi Zarząd miasta użyć całego wpływu na Zarząd wojskowy — by cenę obniżył.

Pierwszy rzut oka na kartę 1 : 10000 wskazuje przyszłe rozgrupowanie miasta.

Obszary położone około dworca zestawczego i towarowego będą służyć dla dzielnicy handlowo-przemysłowej.

Wschód poniżej drogi do Mogiły aż do Wisły zamienia się już dzisiaj na dzielnicę większych fabryk. Przywołują tu fabrykantów stosunkowo tanie terena, bliskość Wisły i linia kolejowa do Kocmyrzowa, z której łatwo rozszczepiać odgałęzienia kolejowe.

Osiadła tu fabryka Zieleniewskiego — Wimmer ze swoją fabryką cegieł piaskowych — osiadł Peterseim i Bauminger z fabryką wyrobów żelaznych i inni.

Zachód między Wisłą a koleją północną zajmie dzielnicę mieszkaniową, z błoniami i parkami w środku obok starego koryta Rudawy.

Niewielką część Dębnik i Zakrzówka aż do linii obronnej zajmie również dzielnica mieszkaniowa — zresztą już dziś prawie zabudowana.

Pas kolei obwodowej od zachodu i od północy — od wschodu obecne forty — dają pełną możliwość założenia prawie równoległe do plant nowej ulicy obwodowej odpowiednio szerokiej.

Wały ochronne Wisły i Rudawy przemienić się muszą odpowiednio w szerokie bulwary nad Wisłą.

Drogi równoległe około dworca zestawczego i towarowego na północy — istniejące drogi wojskowe, a to Łobzów — Zwierzyniec — Wisła — Dębniaki — Podgórze, dają drugi pierścień dróg obwodowych.

Drogi istniejące wypadowe jak szlak Grzegórzki — Mogilski — Warszawski — Prądnicki — do Toń — Wrocławski — Krowoderski — aleja około parku Jordana i Zwierzyniecki — wraz ze wspomnianymi drogami obwodowymi i istniejącymi bocznymi drogami na nowych obszarach, dają nam wyraźny szkielet przyszłego rozbudowania się miasta.

Dość powiedzieć, że plan ten musi natychmiast odpowiedzieć na szereg pytań piekących gospodarce miejską, a to:

1. Zamiany placu Kleparskiego na plac zdobny — z przeniesieniem dzisiejszego jego przeznaczenia na plac nowy w nowych obszarach.
2. To samo dotyczy placu Groble około Wawelu.
3. Wyszukania boisk sokolich.
4. Boisk sportowych.
5. Zarezerwowania gruntów odpowiednich pod zakłady publiczne.
6. Rozwiązania dojazdów do przyszłej stacji osobowej.
7. Rozwiązania kwestyi placów czy budynków targowych.
8. Rozszerzenia parku Jordana.
9. Rozszerzenia parku Krakowskiego.
10. Pływalni publicznej i wojskowej.

11. Sposóbu uregulowania młynówki i użycia jej wód do gospodarstwa miejskiego.

12. Miejskich składów węgla.

13. Miejskich dworców roboczych.

Nasunęło się wreszcie Komisji pytanie, czy plan regulacyjny ma być ustalony w swoich szczegółach, a tem samem rozwój miasta zakuty w papier, czy też ma on służyć do wyszukiwania dobrych dróg tego rozwoju. Szybki dzisiejszy rozwój miast wskazałby na to drugie.

Sprawę tę unormować muszą ustawy:

a) ustawa budowlana;

b) ustawa komasacyjna.

Pierwszym krokiem do nowej ustawy budowlanej jest nowela do § 16 obecnej ustawy budowniczej krakowskiej z dnia 28 marca 1910, która normuje stosunek prywatny parcelantów do gminy.

Ustawę tę uzasadniają następujące powody:

1) popadanie w długi naszych miast;

2) nowe obszary nie mogą się budować kosztem starego miasta;

3) wzrost wartości gruntów na nowych obszarach skutkiem akcji gospodarczej c. k. Rządu i Gminy;

4) ustawa dotychczasowa służyła dobrze budowie domów, ale nie budowie miast.

Ustawa z dnia 28 marca 1910 rozwija § 4 i § 16 dotychczasowej ustawy budowniczej dla miasta Krakowa z dnia 10 września 1883 Dz. ust. i rozporządzeń krajowych L. 63.

Akcja zakupna gruntów.

W akcji rozszerzenia miasta biorą udział: 1) państwo, 2) kraj, 3) gmina, 4) prywatna jednostka.

Ad. 1. Państwo przez przystąpienie do spełnienia oddawna się miastu należących budowli kulturalno-zdrowotnych, jak: przełożenie ujścia Rudawy, ochrony miasta od powodzi, budowy głównych kanałów zbiorowych, budowy wielu zakładów publicznych, jużto budowli przedsiębiorczych, jak: rozszerzenie dworca towarowego, zestawczego i osobowego, — uszlachetnienie Wisły i budowy mostów w przedłużeniu ulicy Stawiejskiej i Krakowskiej.

Ad. 2. Kraj przez uchwałę Sejmu ustawy o włączeniu gmin sąsiednich.

Ad. 3. Na gminę spadają zadania i obowiązki:

1) plan regulacyjny i ustawodawstwo budowlane;

2) budowa zakładów gminnych potrzebnych do gospodarstwa miejskiego na nowych terytoryach;

3) przedsiębiorstwo w rozszerzeniu miasta (szczególnie dlatego, że Kraków jest fortecą);

4) pracodawstwo i przedsiębiorstwo w zakładaniu nowych potrzebnych środków komunikacji;

5) opieka nad kwestią mieszkaniową.

Ad. 4. Jednostka bierze udział w rozszerzeniu miasta przez otwieranie ulic na prywatnych gruntach, a co najważniejsze, przez budowę domu, tego najważniejszego obiektu miejskiego.

Rozpatrując szczegółowo zadania, które Gmina ma spełnić, przy rozszerzeniu miasta, przyjdziemy odrazu do przekonania, że kwestii rozszerzenia miasta towarzyszy nieodłączna kwestia zakupna większych obszarów gruntów przez Gminę.

Tak też tę sprawę pojęła Komisja gruntów pofortecznych i Sekcja I. i ani na chwilę nie spuszczała jej z oka — o czem Świątecznej Radzie zresztą jest dobrze wiadomem.

Konkurs na projekt rozszerzenia miasta.

Komisja dla gruntów pofortyfikacyjnych pomna ważności projektu rozszerzenia miasta już od pierwszej chwili swych prac ma na oku sprawę rozpisania publicznego konkursu — wychodząc z założenia, że przy tak doniosłej sprawie dla przyszłego rozwoju miasta nie można ograniczyć się na jednostronnej — swej pracy, tylko, że należy zająć tą sprawą szerszy ogół techników i wysłuchać niejako opinii publicznej.

Kiedy przytem 9 lipca i 15 lipca 1908 r. reprezentanci 10-ciu kulturalnych Towarzystw, a to:

1. Akademii Sztuk pięknych,

2. Głównego Konserwatora Galicji zachodniej,

3. Muzeum Narodowego,

4. Muzeum techniczno-przemysłowego,

5. Towarzystwa technicznego,

6. Towarzystwa „Sztuka“,

7. Towarzystwa upiększenia miasta Krakowa i okolicy,

8. Towarzystwa Miłośników historyi i zabytków miasta Krakowa,

9. Towarzystwa Przyjaciół Sztuk pięknych,

10. Towarzystwa Polska sztuka stosowana i

11. Towarzystwa opieki nad polskimi zabytkami sztuki i kultury, wnieśli podanie do Rady miejskiej w tej sprawie — wypracowuje Komisya zaraz w jesieni roku 1908 i z początkiem roku 1909 plany podstawowe i program konkursu i przedstawia w dniu 1 kwietnia roku 1909 wnioski Świetnej Radzie miejskiej o rozpisanie konkursu na projekt rozszerzenia miasta. — Konkurs zostaje rozpisany w dniu 12-go lipca 1909, — w którym ostatnie plany podstawowe z tutejszego Zakładu negrograficznego „Kasznica“ nadeszły. — Termin nadsyłania prac został pierwotnie oznaczony na 1 stycznia 1910 roku. Później jednak na prośby konkurentów, tak Komisya dla gruntów pofortyfikacyjnych w dniu 2 listopada, Sekcja I. w dniu 10 listopada, jako też Rada miejska w dniu 30 listopada, uwzględniając ważność sprawy, odroczyły termin nadsyłania prac do 1 marca 1910 r.

Posiedzenia Sądu konkursowego odbyły się między 8 a 11 kwietnia 1910 r.

Dla oceny wyniku nagrodzonych prac przedkłada Komisya gruntów pofortyfikacyjnych, Świetnej Radzie sprawozdania nagrodzonych i zakupionych prac konkursowych.

Kanalizacja.

O planie regulacyjnym czyli projekcie rozszerzenia miasta nie da się mówić bez równoległego traktowania sprawy, odwodnienia tych obszarów, na których miasto ma się rozbudować.

Jądro miasta i pierścień o zwartem zabudowaniu posiada sieć kanałów, które powstały w latach 1880—1906.

Biorąc na uwagę z jednej strony spostrzeżenia, że człowiek w swoich siedliskach mniej dba o odprowadzenie wód przez siebie zużytych niż o ich doprowadzenie, a z drugiej strony, że miasto Kraków jest samorządnym miastem dopiero od lat 40-tu i że wiele miast zachodnio-europejskich w lepszych warunkach ekonomicznych te same boleści przecierpiało, nie można poprzednim zarządom miasta Krakowa czynić zarzutu, że w bardzo trudnych początkach swej gospodarki miejskiej budowały kanalizację miejską w miarę potrzeb rozbudowującego się miasta bez ujęcia całości, tembardziej, że jądro miasta posiadało kanalizację prowadzoną przez podwórza z czasów Rzeczypospolitej polskiej i Rzeczypospolitej krakowskiej, której zniesienie nawet dziś nie może przeprzeć trudności pieniężnych.

Wybudować kanał uliczny można i połączyć zewnętrzne przewody deszczowe z domu, przekształcenie jednak odwodnienia wewnętrznego zdaje się być dopiero możliwem z chwilą przebudowy starego domu krakowskiego i to nie zawsze, skoro na nim ciąży prawo przeprowadzenia wprost wód i nieczystości kloacalnych z niespłukiwanych, zimnych i drewnianych wychodków z szeregu innych realności.

Kanalizacja w granicach starego Krakowa z lat wspomnianych nie domaga jak już wspomniano pod względem głębokości, pojemności i powiązania w sieć do przepłukiwania.

Komisja też dla gruntów pofortecznych w czerwcu 1907, przystępując do projektu odwodnienia obszarów przyłączonych, stawia na porządek dzienny równocześnie poprawę istniejącej sieci kanałów ulicznych w mieście tembardziej, że c. k. Dyrekcyja dróg wodnych objęła na siebie jako skutek prawny z ustawy z roku 1901 wraz z uspławnieniem Wisły budowę lewobrzeżnego kolektora.

Projekt poprawy, jakoteż projekt nowej kanalizacji opiera się na następujących zasadach:

1) Pojemność kanałów wynika z miejscowych spostrzeganych deszczów w c. k. Obserwatorium krakowskiem.

2) Wielkie wody głównego odbiorcy Wisły zastają jeszcze opady w zlewni krakowskiej.

3) Przy działaniu zlewni krakowskiej wybitnie występuje opóźnienie, którego liczbę w każdym poszczególnym punkcie określa stosunek *maximum* czynnej zlewni do przyjętego odpływu z całej zlewni.

4) System jednolity — spławny.

5) Przełazowość kanałów (przekrój najmniejszy 90/60).

6) Głębokość dna kanałów zależna od średniego położenia dna piwnicy i głębokości parcel, średnio 4 m pod poziomem ulicy.

Wyjątek pod tym względem będą stanowić niektóre istniejące kanały, które z powodu znacznych kosztów nie mogą być zupełnie wyburzane i nowymi zastąpione (głębokość ich przeciętnie nie jest mniejsza jak 3 m).

7) Piwnic starych domów krakowskich głębokich od 5—6 m nie uwzględniono.

8) Materyał: beton 1:3:5.

9) Wyprawa wewnętrzna szczelna ponad maksymalne zw. wody o grubości 13 m/m o stosunku 1:1.

10) Obniżenie wód gruntowych w nisko położonych dzielnicach miasta przy pomocy drenów lub rur betonowych zakładanych pod dnem kanału o możliwie wielkim przekroju.

11) Dno kanału wyłożone kamionką.

12) Płukanie sieci wodą z młynówki królewskiej częściowo rozprowadzoną grawitacyjnie, częściowo pompowaną do odpowiednio rozmieszczonych zbiorników.

Kolektor lewobrzeżny.

Projektowany i obecnie wykonywany przez c. k. Ministerstwo handlu, względnie c. k. Dyrekcyję dróg wodnych rozpoczyna się syfonem pod przełożoną Rudawą pod klasztorem PP. Norbertanek *km* Wisły 75 + 500, biegnie lewym brzegiem Wisły i wpada do Wisły *km* 81 + 450.

Spad jego na przestrzeni od wylotu do komory burzowej Nr. 2 wynosi $J = 0.00047$ — na przestrzeni zaś od komory burzowej do syfonu pod przełożoną Rudawą wynosi $J = 0.001$. Przedłużeniem jego jest kanał położony wzdłuż prawego wału Rudawy, aż do drogi wojskowej Łobzów-Zwierzyniec zaprojektowany i wykonany przez c. k. Namiestnictwo.

Głębokość kolektora unormowana jest położeniem najdalszych i najniższych nowych dzielnic miasta z uwzględnieniem podniesienia projektowanych tam ulic w przecięciu 1 m. ponad obecny teren.

Kolektor wraz z przelewami burzowymi jest w stanie przeprowadzić odpływ z deszczu o natężeniu godzinnem 34 mm., który trwał 40 minut z dnia 11 czerwca 1889.

Bez przelewów burzowych przeprowadza deszcz długotrwały przyjęty przez Ekspozyturę c. k. Dyrekcyi i budowy dróg wodnych o natężeniu godzinnem 10 mm.

Delegaci gminy miasta Krakowa w swoim oświadczeniu komisijnem zauważyli, że należałoby przynajmniej w tym wypadku przyjąć deszcz z dnia 16 maja 1897 o natężeniu godzinnem 13.3 mm. o przypuszczalnym trwaniu 60 minut.

Dotyczące daty opadów i stanów wody na Wiśle pod Krakowem poczynając od roku 1872 aż do ostatniej chwili a szczególnie z roku 1908 dowodzą zejścia się wielkich wód Wisły pod Krakowem z czynną jeszcze zlewnią miejscową i wskazują, że przy stanie +1.05 na wodowskazie mostu Fr. Józefa tak przelewy burzowe jakoteż wylot kolektora musi być zamknięty.

Stanowi wodowskazu +1.05 odpowiada znaną zwierciadła wody przy ujściu kolektora w Dąbiu 199.00, którego cofka z uwzględnieniem spadku zwierciadła wody działającego kolektora zalewa już piwnice nisko położonych dzielnic miasta.

Dla umożliwienia tedy odpływu wód użytkowych z miasta, wód przemysłowych z zakładów miejskich, prywatnych, a co najważniejsze wód opadowych ze zlewni krakowskiej podczas wielkich wód na Wiśle, kiedy kolektor wraz ze swymi przelewami będzie zamknięty, stanąć muszą przy ujściu kolektora urządzenia, któreby temu zadosyć czyniły.

Sam zakład pomp byłby rozwiązaniem złym, nie może on bowiem działać tak, jak działa zlewnia.

Zakład pomp winien być połączony ze zbiornikiem retencyjnym i to w takim stosunku, że pojemność zbiornika oznaczy krótkotrwałą miarodajną burza — a wydajność i siłę pomp oznaczy o odpowiednim natężeniu deszczu długotrwały (Landregen).

Projekt tych zakładów winien uwzględnić i retencję kanalizacji miejskiej, w chwili bowiem, kiedy zlewnia miejska i kolektor są nieczynne, retenować może kanalizacja miejska wraz z kolektorem przy wysokości zwierciadła wody w niej się mieszczącej 201.000 okragło 54000 m.³ Wysokość ta 201.00 nie sięga piwnic nawet w najniższych dzielnicach miasta. Aby zakłady mogły korzystać z tej retencji w chwilach krytycznych po zamknięciu kolektora, wielkie wody cofkowe będą musiały być z kolektora i z kanałów uprzednio wypompowane.

Sekundowy odpływ z ha.

Na dołączonej tabeli (str. 20) mamy obraz przyjętego sekundowego odpływu w 1 ha z obszaru miasta Krakowa.

Przy przyjętym trwaniu deszczów opóźnienie występuje już w II-rzędnych kanałach.

Zlewnia.

Granicę zlewni od północy zamyka dział wód między Rudawą i Wisłą a potokami Sudół i Białuchą.

Od zachodu zamykają zlewnię wzgórza mydlnickie. Część zlewni zachodniej między granicami W. Krakowa a wzgórzami mydlnickimi, która dzisiaj znajduje ujście do sztucznego koryta młynówki królewskiej musi być odcięta od zlewni krakowskiej i doprowadzona syfonami do zregulowanego koryta Rudawy.

Zlewnia ta zamienia młynówkę królewską w dzikie koryto i podnosi jego dno, a co gorsze byłaby niepotrzebnym obciążeniem tak kanalizacji miejskiej w przyszłości, jakoteż zakładów przy ujściu kolektora.

Sieć miejska.

Sieć kanałów w istniejącym mieście musi być zrekonstruowana w myśl uprzednio przedstawionych zasad i tak powiązana, by rozproszczenie wód płynących nie spotkało się z większymi trudnościami.

Młynówka królewska w granicach starego miasta jest dziś odbiorcą nieczystości kloacnych, wód gospodarczych i opadowych, nie może przeto tutaj dalej pozostać jako koryto otwarte.

Nad projektem regulacji młynówki pracuje Komisya gruntów pofortyfikacyjnych i przedłoży go Świątnej Radzie miejskiej z projektem parcelacji gruntów pofortecznych między ulicą Łobzowską a Karmelicką i z projektem sieci kanałów w zachodnich terytoryach.

Regulacja gruntów pofortecznych.

Komisya mając przed sobą 1) ogólny projekt rozszerzenia zachodniej części przyszłego miasta i 2) plany konkursowe całkowitego rozszerzenia miasta przystąpiła z końcem roku 1910 do opracowania projektów szczegółowych regulacji części gruntów pofortyfikacyjnych, między ulicą Wolską a Zwierzyniecką, dla których zbudowany kolektor w ulicy Tadeusza Kościuszki w Dz. XII „Półwie“ i budujący się kolektor w ulicy Retoryka w korycie starej Rudawy zapewniają odwodnienie i dla gruntów położonych między ulicą Krowoderską i ulicą Długą, których odwodnienie rozwiązuje projekt kanalizacji spowodowany budową nowej stacyi towarowej i stacyi zestawczej w Dz. XVII „Krowodrza“.

Przed przystąpieniem do szczegółowego projektu regulacji tych partyi gruntów — Komisya musiała przedewszystkiem rozpatrzyć i zdecydować zasadniczą sprawę dla gruntów pofortyfikacyjnych — tak zwaną sprawę drogi obwodowej, — która jest podstawą konstrukcyjną dla projektu rozszerzenia się miasta na nowe terytorya — leżące po prawym brzegu Wisły.

Droga obwodowa.

Pierwszy rzut oka na jądro miasta starego i centralne rozmieszczenie się zwarto zabudowanego nowego miasta około zniesionego pierwszego pierścienia fortyfikacji polskich — dzisiejszych plantacyi — i założonej około nich drogi obwodowej — nasuwał każdemu projektantowi myśl rozszerzenia istniejącej drogi wojskowej na około starego miasta prowadzonej równolegle obok wału kolei obwodowej — od strony zachodniej, a od strony wschodniej, około istniejących bastyonów III. IV. IV^a., V. i fortu na Grzegórkach. — Front tej drogi od zachodniej strony miasta jest dziś już zabudowany, a to od traktu Zwierzynieckiego aż do wylotu ulicy Długiej.

Ta droga obwodowa jest wspólną wszystkim projektom, każdy bowiem z nich uznał, że odpowiednio do pierścienia plantacyjnego, który był podstawą dla ulic i traktów wypadowych w zabudowanym mieście po starą granicę katastralną, należy stworzyć nowy pierścień drogi szlakiem, zniesionych zachodnich a znieść się mających z konieczności fortów wschodnich, który będzie znowu podstawą dla dalszego ciągu istniejących traktów wypadowych jak Zwierzynieckiego, Wolskiego, Czarnowiejskiego, Łobzowskiego, Krowoderskiego, Wrocławskiego — do Prądnika Białego, Czerwonego, Rakowickiego, Mogińskiego i Grzegórzeckiego i projektowanych ulic promienistych.

Od południa ten pierścień jest zamknięty zregulowaną Wisłą ze swoimi drogami bulwarowemi.

W projektach konkursowych droga ta obwodowa jest bardzo rozmaicie pojętą, tak co do swej szerokości jakoż sposobu uzbrojenia jej w zieloność.

Nagroda I. począwszy od Wisły aż do ulicy Łobzowskiej kreśli dwie drogi, jedną w miejscu istniejącej ulicy Swoboda, Żabiej, Michałowskiego i Kilińskiego, drugą w odstępie około od 100—130—160 na zachód, równoległą do pierwszej aż do ulicy Czarnowiejskiej, od ulicy Czarnowiejskiej do traktu Łobzowskiego, granicą gruntów pofortyfikacyjnych i prywatnej własności.

Przestrzeń między temi drogami wypełniają plantacje poprzecinane deptakami wraz z pozostawionym parkiem Krakowskim.

Od ulicy Łobzowskiej — pas plantacyjny zwęża się zbliżając ku sobie drogi równoległe i biegnie w formie alei o szerokości około 60 m stroną północną i wschodnią, aż do Wisły przy stacyi Grzegórzeckiej, łącząc się z przypierającymi do niej ogrodami publicznymi — jak projektowanym ogrodem w miejsce bastyonu Nr. IV., cmentarzem Rakowickim, Zakładem Lubomirskiego i ogrodem botanicznym.

Nagroda II. rozwija począwszy od traktu Zwierzynieckiego 2 ulice w odstępie przeciętnym około 100 m, aż do ulicy Czarnowiejskiej — a przestrzeń między nimi wypełnia blokami budowlanymi. Od ulicy Czarnowiejskiej droga obwodowa biegnie szlakiem istniejącej ulicy Michałowskiego z pozostawionym parkiem Krakowskim, Kilińskiego i szlakiem kolei obwodowej aż do podjazdu pod torami c. k. kolei północnej około Krowodrzy murowanej ze zmienną szerokością a to od 24 m przy ulicy Czarnowiejskiej, aż do szerokości 30 m przy wyżej wspomnianym podjeździe.

Od podjazdu stroną północną poza cmentarzem Rakowickim i od strony wschodniej, aż do ulicy Grzegórzeckiej względnie do przedłużonej ulicy Dietlowskiej projektowanej w miejscu starego koryta Wisły, droga ta obwodowa posiada jednostajną mniej więcej szerokość 20 metrów, ściągając ku sobie projektowany ogród strzelecki w miejsce bastyonu Nr. IV., ogród publiczny w miejsce bastyonu Nr. IV^a. i park grzegórzecki — a oddzielając się od cmentarza rakowickiego i od koszar wojskowych przy ulicy Rakowickiej pasem ogrodowym w szerokości do 50 metrów.

Nagroda III. równorzędna projektuje drogę obwodową zarówno szlakiem kolei obwodowej i drogi wojskowej od północy i od wschodu — w formie alei w szerokości około 55 metrów, jednak nie w sposób ciągły przerywa ją w pewnych partyach zwężając do zwykłej ulicy — zdaje się z powodów natury lokalnotechnicznych.

Park Krakowski projekt pozostawia.

Nagroda III równorzędna projektuje drogę obwodową tymi samymi szlakami, co poprzednie nagrody, w szerokości około 30 metrów w sposób ciągły, począwszy od Wisły od strony zachodniej aż do stacyi Grzegórzeckiej — zarówno po stronie wschodniej łącząc się z obwodami, wystawowym między ulicą Tadeusza Kościuszki a Wolską, obwodem profesorskim między Wolską a Czarnowiejską — ogrodem Krakowskim — tuż obok założoną dzielnicą willową na gruntach pofortyfikacyjnych między Łobzowską a parkiem Krakowskim, na północy poza cmentarzem z obwodem tanich domów, od wschodu z obwodem gospodarczym miasta, dzielnicą robotniczą, obwodem lekarskim i z boiskami na Grzegórkach.

Podobne projektowanie dróg obwodowych śladem znosić się mających fortów nowoczesnych znajdujemy w miastach zagranicznych.

Przykład przytoczyć wypada, może nie z tego względu, aby miasto Kraków w ciężkich warunkach ekonomicznych mogło dorównywać pochodem gospodarczym miastom na zachodzie ale na uzasadnienie, że to, co projektuje Komisya dla gruntów pofortecznych wraz z Sekcją I. i plany konkursowe nie jest czemś złem i nieracjonalnem — tylko, że ta myśl założenia drogi obwodowej — względnie alei plantacyjnej uzbrojonej w zieloność jako zasadniczej podstawy konstrukcyjnej dla nowo rozbudować się mającego miasta i nie jako granicy, przy której stare miasto zrzuca z siebie okowy forteczne i budzi się do nowego rozwoju, wypuszczając ze starego organizmu nowe ramiona ulic, i zajmując nimi nowe terytoria — dorównywa zupełnie najnowszym pojęciom o budowie miast.

Przytaczam tu dosłownie w tej kwestyi przetłumaczoną odpowiedź otrzymaną z Antwerpii:

„Antwerpia, 24 lutego 1911 r.

W odpowiedzi na szan. pismo z 14 b. m., w którym Wp. prosił o program konkursu na zabudowanie terenów powstałych przez zniesienie okręgu fortecznego miasta Antwerpii, a zarazem też o inne wskazówki i daty, mam zaszczyt przesłać przy niniejszym program omawiający tę kwestyę.

Szerokości przewidziane przez laureatów konkursu dla wielkiego bulwaru obwodowego, który był konkursem wymagany, są bardzo zmienne, w każdym projekcie inne, różne nawet w tym samym projekcie w rozmaitych sekcjach.

P. Prost (I. nagroda) przewidział szerokości 47, 56, 74, a nawet w niektórych przestrzeniach 220 m., niewliczając ogródków przewidzianych przed budynkami.

P. Auburtin (II. nagroda) projektował bulwar na 50, 70, 115 i 120 m.

P. Forbath (III. nagroda) 70, 80 i 100 m.

P. Mechelen (dtto) 60, 70 i 80 m.

P. Hausen (projekt zakupiony przez państwo) 72, 42, 98, 102, 130 m.

Wynika z tych danych, że konkurenci pragnęli przynajmniej 50 m. jako minimum szerokości.

O ile Panu trzeba jeszcze innych wyjaśnień, proszę zgłosić je pod adresem: „Komisyy dla studyów zabudowania, ul. du jardin des Arbalétriers, 57, Antwerpia. Przyjm Pan zapewnienie doskonałego poważania i t. d.

Naczelny szef Budownictwa miejskiego:

Mechelen“.

Miasto Antwerpia dotychczas posiadało 15 km.², przez przesunięcie linii fortecznej o 3¹/₂ km. dalej od dotychczasowej linit, zyskuje około 5 razy więcej powierzchni i posiada obecnie 77 km.² Ludność wynosi 380.000 mieszkańców.

Konkurs na rozbudowanie gruntów pofortyfikacyjnych wynoszących około 4 km.² został rozpisany w roku 1910, w terminie od 2 maja go 1 października.

Jeżeli dla Antwerpii budowniczowie miast postawili 50 m. jako minimalną szerokość dla bulwaru obwodowego, a doszli aż do szerokości 220 metrów, to mając na uwadze miasto Kraków o połowę mniejsze i jego stosunki ekonomiczne nie nadające się zupełnie do porównania z Antwerpią, sprawę możnaby odwrotnie postawić i uznać wymiar szerokości około 50 metrów za maksymalny.

W tym też duchu po przyjęciu zasadniczo projektu założenia drogi obwodowej postąpiła Komisya dla gruntów pofortyfikacyjnych i Sekcja I. przy rozpatrywaniu szczegółowem wymiaru tej alei między ulicą Wolską a Zwierzyniecką i między ulicą Krowoderską a przedłużeniem ulicy Długiej.

Regulacya i parcelacya gruntów pofortyfikacyjnych między ulicą Wolską a Zwierzyniecką.

Ukształtowanie się ulic na gruntach pofortyfikacyjnych między ulicą Wolską a ulicą Zwierzyniecką jest ściśle związaniem z dzielnicą III., t. j. partyi starego miasta między ulicą Wolską-Straszewskiego-Zwierzyniecką i ulicą Żabią i ze sposobem ukształtowania się planu regulacyjnego nowej dzielnicy XII. „Półwsia“.

Grunta te przytykają całą swoją długością od południa na północ do granicy tych dwu dzielnic, i ich regulacya pod względem ukształtowania się ulic musi te dwie dzielnice organicznie z sobą złączyć. Ta myśl była przewodnikiem dla Komisyy gruntów pofortyfikacyjnych i Sekcyi I. przy projektowaniu ulic na tych gruntach — a obok niej myśl wytworzenia jak najlepiej mogących się zabudować bloków.

Podstawy, które stworzyły plan regulacyjny dzielnicy XII. „Półwie“ były następujące:

1) Sieć istniejących ulic już to całkiem zabudowanych, już to w części zabudowanych, już to dróg polnych, do których front przylegli właściciele nabyli i których znoszenie naraziłoby miasto na skutki finansowe.

Ulice te są następujące:

T. Kościuszki, Królowej Jadwigi, Dojazdowa, Senatorska, Mickiewicza, Marczyńskiego, Włóczków, Tyły, Krowia, droga około Ekonomii pp. Norbertanek, droga około nowego wału Rudawy i droga polna ku Błoniom.

2) Wał prawy przełożonej Rudawy zostanie w swojej koronie rozszerzony w ulicę bulwarową.

3) Ulica Wolska zostanie przedłużona wprost na budujący się most nad przełożoną Rudawą w km. 0'964.

Delegaci Światnej Rady miejskiej dbając o przyszły rozwój miasta, jakoteż bacząc na obowiązek starania się o potrzeby publiczne przyłączonej gminy Zwierzyniec, zażądali przy Komisji wodno-prawnej nad projektem przełożenia Rudawy mostu stałego w km. 0'964, punkt ten bowiem dzieli długą przestrzeń Rudawy między mostem na drodze krajowej Kraków-Chełmek a mostem na drodze Zwierzyniec-Łobzów na dwie prawie równe części — a przedłużenie jednej z najruchliwszych ulic miasta Krakowa najkrótszą drogą wprost do środka Zwierzynca — wpłynie wysoce na rozwój zamieszkałej gminy Zwierzyniec.

Ten „Prospekt kościuszkowski“ mierzyć będzie, licząc od skrzyżowania się z główną ulicą na Zwierzyncu do mostu kolei obwodowej przy ulicy Wolskiej, okragło 1600 m., podczas gdy inne połączenia licząc od tego samego punktu na Zwierzyncu czy to przez drogę Łobzów-Zwierzyniec i drogę około Parku Jordana, czy to przez ulicę Tadeusza Kościuszki (droga Krajowa Kraków-Chełmek), są daleko dłuższe, bo wynoszą 2000 do 2700 mtr. Aby umożliwić faktyczne i skuteczne wcielenie dzielnicy XIII. „Zwierzyniec“ do miasta Krakowa i zapewnić jej rozwój ekonomiczny, należałoby przede wszystkim stworzyć tę najkrótszą arterię komunikacyjną, która odpowie i innym celom gospodarczym miasta — przyczem mając przed sobą Kopiec Kościuszki, będzie jedną z najpiękniejszych ulic W. Krakowa. Zrozumiało te motywa gminy miasta Krakowa c. k. Ministerstwo robót publicznych i przystąpiło do budowy mostu stałego w przedłużeniu ulicy Wolskiej, konstruując go tak, że w każdej chwili będzie można umieścić na nim rurę wodociagową, gazową i przeprowadzić szyny tramwajowe — pojęli taksamo tę sprawę prawie wszyscy autorzy nagrodzonych projektów konkursowych — bo każdy projekt tę aleję zawiera.

4) Projekt ulicy na pograniczu błoni — jako własności miejskiej i własności prywatnej w dzielnicy XII. „Zwierzyniec“.

5) Projekt ulicy radialnej z widokiem na kościół św. Salwatora, która zarówno idzie granicami katastralnymi.

6) Połączenie przedłużonej ulicy Smoleńsk z istniejącą ulicą Senatorską.

7) Przedłużenie ulicy idącej od placu Kossaka.

8) Układ parcel, który wskazuje na sposób prowadzenia ulic poprzecznych od południa na północ.

9) Kształt i wymiar bloków zdolnych do dobrego zabudowania.

Po głębokiej rozprawie i szerokim przestudiowaniu każdego z tych punktów, tak Subkomitet jak i Komisja dla gruntów pofortyfikacyjnych i Sekcja I. uznały je za miarodajne dla projektu regulacji dzielnicy XII. „Półwie“ i połączenia jej organicznego z dzielnicą istniejącą III-cią.

Na tych podstawach oparł się projekt szczegółowej regulacji i parcelacji gruntów pofortyfikacyjnych między ulicą Wolską a Zwierzyniecką.

Przepracowały Komisje 5 projektów i ustaliły: 1) przedłużenie ulicy Smoleńskiej i ulicy idącej od placu Kossaka w granicach własności gminnej; 2) otwarcie ulicy obwodowej w szerokości 46 metrów między ulicą Wolską a ulicą Zwierzyniecką, w miejsce znieść się mającej kolei obwodowej i 3) otwarcie ulicy równoległej, także między ulicą Wolską a Zwierzyniecką i to w takiej odległości od alei obwodowej, aby i bloki między temi dwoma ulicami były korzystne do zabudowania i pozostałe grunta od strony zachodniej a przytykające do własności prywatnej PP. Norbertanek i c. k. Skarbu wojskowego dawały odpowiednie parcele. Przewodnią zatem myślą dla projektu parcelacji było jaknajintensywniejsze wyzyskanie gruntów przy założeniu odpowiednio szerokiej alei plantacyjnej i szerokich innych ulic.

Część gruntów między przedłużoną ulicą Smoleńską a Wolską Komisje wyłączyły z przedłożonego projektu — uznały bowiem wylot ulicy Wolskiej na skrzyżowaniu się alei plantacyjnej — prospektu Kościuszkowskiego i drogi, idącej około parku Jordana, za tak ważny punkt dla przyszłego Krakowa, że musi on ulec osobnemu opracowaniu — może nawet przy pomocy osobnego konkursu.

Regulacja i parcelacja gruntów pofortyfikacyjnych między ulicą Krowoderską a przedłużeniem ul. Długiej.

Regulację i rozbicie na bloki budowlane tych gruntów daje:

1) rozchylenie końca ulicy Długiej, którego kierunek około realności Dra Żuławskiego w swoim czasie Światna Rada zadecydowała;

2) przedłużenie ulicy Długiej w szerokości 20 m. jako dojazd do rozbudowującej się stacji towarowej w kierunku do Prądnika Białego i do wybudowanego szpitala garnizonowego Nr. 15 przy trakcie Wrocławskim;

3) przedłużenie istniejącej ulicy św. Ducha w dzielnicy XVII. „Krowodrza“ do skrzyżowania się z traktem Wrocławskim, przedłużonej ulicy Montelupich i przedłużoną ulicą Długą ku drodze do Prądnika Czerwonego.

4) Aleja plantacyjna w miejscu znieść się mającej kolei obwodowej, projektowana w szerokości 48 metrów.

Subkomitet — Komisya dla gruntów pofortyfikacyjnych i Sekcja I. przepracowały w czasie od 28 grudnia 1910 do 8 marca 1911 r. — 4 alternatywy parcelacji tych gruntów, uznały jednak projekt regulacji i parcelacji, oparty na tych 4 podstawach, znajdujących swoje uzasadnienie i w rozwinięciu się dróg dojazdowych do stacji towarowej i w momentach komunikacyjnych dla dzielnicy XVII. „Krowodrza“ i najbliższych miejscowości, jak Prądnik Biały, Tonie i Bronowice Wielkie, za najlepszy i w tej też formie przedkładają go do zatwierdzenia Świątnej Radzie miejskiej.

Obciążenie 1 sążnia kwadrat. budowlanego gruntów pofortyfikacyjnych na rok 1911 i sprzedaż.

Kalkulacja, przeprowadzona na podstawie generalnego projektu regulacji całych gruntów pofortyfikacyjnych w październiku roku 1910.

Wydatki.

I. Przy koszcie 1 sążnia kwadr. nawierzchni ulicy o torze szosowanym, chodnikami i krawężnikami betonowymi, z pasami drzewnymi lub bez pasów drzewnych, przy czym pasy są żwirowane grysem o wielkości 1—2 cm. 16·7 koron i przy sumie powierzchni placów i ulic 44.700 sążni kwadrat. koszt nawierzchni w roku 1910—1911 wyniósłby . . .	K	746.490·—
II. Koszt skanalizowania gruntów, t. j. koszt wszystkich kanałów, które będą budowane w granicach gruntów, wyniósłby w roku 1910, według dołączonej tabeli I., K 755.275 z dodaniem 5% na rok 1911 okrąгло	„	800.000·—
III. Koszt wykonanych robót ziemnych i burzenie murów	„	160.000·—
IV. Uporządkowanie młynówki, t. j. regulacja jej w granicach gruntów i świadczenia w mieście, wynikłe z rozmaitych służebności wodnych — preliminowany koszt . . .	„	160.000·—
V. Na urządzenie Parku Krakowskiego	„	20.000·—
VI. Zniesienie wału kolejowego	„	165.000·—
VII. Nabycie gruntów pod koleją obwodową według żądanej kwoty i szacunku Komisji c. k. Dyrekcji inżynierii w Krakowie z dnia 13 sierpnia 1910 r.	„	570.000·—
Świadczenia dla c. k. wojskowości, stosownie do zawartego kontraktu o kupno gruntów.		
VIII. Według art. V., Przebudowa domu dla Czerwonego Krzyża	„	15.000·—
IX. Według art. VI.: Przedłużenie ulicy Krupniczej z budową nawierzchni i kanalizacją (30.000 + 24.000)	„	54.000·—
X. Według art. VII.: Pływalnia wraz z przegrzewaczem	„	102.500·—
XI. Według art. VIII.: Parkan przy ulicy Zwierzynieckiej	„	3.600·—
XII. Wydatki dotychczasowe w funduszu gruntów pofortecznych według urzędowego zestawienia Izby obrachunkowej miejskiej z dnia 18 października 1910 r. po strąceniu poz. III. i VIII. 1,718.002 — (160.000 + 15.000)	„	1,543.000·—
Razem wydatki	K	4,339.590·—
Nieprzewidziane	„	90.410·—
Razem	K	4,430.000·—

Powierzchnia wszystkich gruntów pofortyfikacyjnych, zakupionych kontraktem z roku 1907 po strąceniu powierzchni parcel 548 i 551, sprzedanych Towarzystwu urzędników budowy tanich mieszkań wynosi 152.743 s.²

Z tego odpadnie:

1) na powierzchnie komunikacyjne	44.700 s. ²	
2) pod pływalnię i przegrzewacz (ślizgawka)	4.450 s. ²	
3) pod parki i ogrody	26.700 s. ²	
4) na budynki do celów gminnych	8.650 s. ²	84.500 s. ²
Projektowana sprzedaż parcel w ilości		68.243 s. ²

Obciążenie zatem 1 sążnia kwadratowego gruntu budowlanego, mającego się sprzedać w r. 1911 wynosi około 65 K.

Do powyższej kwoty należy jeszcze dodać wartość skapitalizowanej ulgi podatkowej, grunta te bowiem mają osmnastoletnie uwolnienie od podatków zamiast zwyczajnego dwunastoletniego. Wartość ta reprezentuje dzisiaj przeciętnie około 30 koron za sążeń kwadratowy, biorąc za podstawę kalkulacji typ parceli o powierzchni 200 sążni kwadratowych, zabudowanej domem dwupiętrowym, przynoszącym przeciętnie 8000 koron czynszu. (Vide tabela III.).

Cyfry powyższej Komisya gruntów pofortyfikacyjnych i Sekcyi I. nie uznały za podstawę do oznaczenia ceny sążnia kwadratowego, mającego się sprzedać, natomiast przyjęły za zasadę, że grunta pofortyfikacyjne okalając wąskim pierścieniem ściśle zabudowane miasto, nie nadają się na grunta pod budowę małych tanich domów i że cena 1 sążnia kwadr. winna być unormowaną 1) wartością gruntów sąsiednich w ściśle zabudowanym mieście, na końcach ulic Karmelickiej, Lenartowicza, Łobzowskiej, Krowoderskiej i Długiej i 2) korzyścią na rzecz Gminy z 18-letniego uwolnienia od podatków. Ponieważ gminę miasta Krakowa czekają wielkie wydatki, z powodu podjętej akcji rozszerzenia miasta na gminy sąsiednie, i w pięknej sprawie mieszkaniowej tak Komisya dla gruntów pofortyfikacyjnych, jakoteż Sekcya I., uznały te grunta jako źródło dochodów dla Gminy do spełnienia powyższych zadań.

Odnosnie do kwestyi mieszkaniowej będzie tedy rzeczą Zarządu miasta starać się o zakupno dalej położonych tańszych gruntów w odległości mniej więcej kilometra od dzisiejszej kolei obwodowej, zdolnych do budowy tanich domów, połączonych z dzisiejszem ściśle zabudowanym miastem mającymi się rozbudować liniami tramwajowymi.

Wnioski.

W myśl wywodów poprzednich, imieniem Komisji dla gruntów pofortyfikacyjnych i Sekcyi I., wnoszę:

Odnosnie do ustępu „Droga obwodowa“.

„Zatwierdza się drogę obwodową w miejsce znieść się mającej kolei obwodowej w szerokości około 52 m. na przestrzeni od ulicy Zwierzynieckiej do przedłużenia ulicy Długiej.

Odnosnie do ustępu „Regulacya i parcelacya gruntów pofortyfikacyjnych między ulicą Wolską a Zwierzyniecką“ i tabeli Nr. IV.

I. 1) Zatwierdza się przedłużenie ulicy Smoleńsk na gruntach pofortyfikacyjnych położonych pomiędzy ulicą Zwierzyniecką a ulicą Wolską, aż do granicy tych gruntów, według planu Budownictwa miejskiego Oddz. B. z dnia 3 marca 1911 przy szerokości ulicy 18 metrów a linii regulacyjnych, oznaczonych na tymże planie literami; w-x-y-z-r-u-t-s.

2) Zatwierdza się na tychże samych gruntach do granicy własności gminnej ulicę położoną vis a vis wylotu ulicy Wygoda ku Senatorskiej przy szerokości 14 metrów z północnymi ogródkami o szerokości 5 metrów, według linii regulacyjnej oznaczonej od południa literami: g-h, a linii budowlanej oznaczonej literami: n-m.

3) Zatwierdza się przedłużenie ulicy idącej od placu Kossaka na tychże samych gruntach, przy szerokości ulicy 14 metrów i 5 metrowymi ogródkami od północy, przy linii regulacyjnej od południa oznaczonej literami a'-b' i linii budowlanej od północy oznaczonej literami c'-d'.

4) Zatwierdza się otwarcie ulicy równoległej do drogi obwodowej między przedłużeniem ulicy Smoleńsk i przedłużeniem ulicy idącej z placu Kossaka na tychże gruntach przy szerokości 18 metrów i liniach regulacyjnych oznaczonych na planie literami e'-d'-h-i-f-m-n-t.

5) Zatwierdza się linię regulacyjną ulicy Zwierzynieckiej odnosnie do gruntów pofortyfikacyjnych według liter b"-h'.

6) Zatwierdza się front bloku przy ulicy Zwierzynieckiej od strony własności c. k. Skarbu wojskowego według liter b''-b'.

7) Zatwierdza się linię regulacyjną ulicy obwodowej między ulicą Zwierzyniecką a ulicą Smoleńsk według liter h'-a'-c'-J-e-s w odległości 46 metrów od zatwierdzonej w swoim czasie przez Radę miejską linii regulacyjnej ulicy Swoboda.

II. Zatwierdza się parcelację bloków powstałych z uchwalonego otwarcia ulic według wniosków ad I. stosownie do planu Budownictwa miejskiego Oddz. B. z dnia 8-go marca 1911 r.

Przyczem Rada miasta na zasadzie § 16 d, ustęp 9, noweli do ustawy budowl. z dnia 28 marca 1910 Dz. ust. i rozp. Nr. 89, wydaje dla gruntów następujące przepisy budowlane:

Stosunek podwórza do zabudowanej powierzchni parceli wynosi 1:4.

Na parcelach posiadających front do drogi obwodowej i ulicy Zwierzynieckiej mogą stanąć najwyżej domy czteropiętrowe.

III. 1) Uchwala się zburzenie budynku murowanego (dawne stajnie wojskowe), w którym mieści się obecnie ekspozytura zakładu czyszczenia miasta.

2) Uchwala się zburzenie kazamaty, w której znajdują się obecnie wozy zakładu czyszczenia miasta.

3) Wzywa się Magistrat, aby w czasie do 1 stycznia 1911 opróżnił powyższe budynki i wyszukał sobie inne miejsca odpowiednie dla swej ekspozytury.

Odnośnie do ustępu „Regulacya i parcelacya gruntów pofortyfikacyjnych między ulicą Krowoderską a przedłużeniem ulicy Długiej“ i tabeli Nr. V.

1) Zatwierdza się otwarcie z urzędu na podstawie § 16a noweli do ustawy budowlanej z dnia 28 marca 1910 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 89 przedłużenie ulicy św. Ducha w Dz. XVII. w Krowodrzy na parceli gr. lk. 1215/1 i parceli lk. 1215/2 będących własnością c. k. Skarbu wojskowego i gminy miasta Krakowa, aż do węzła na przecięciu się przedłużenia ulicy Długiej — drogi do Prądnika Białego — ulicy Wrocławskiej i projektowanego przedłużenia ulicy Montelupich.

2) Zatwierdza się linię regulacyjną przedłużenia ulicy św. Ducha 16 m. szerokiej (8 metrów z gruntów gminnych a 8 metrów z gruntów wojskowych) według planu Budownictwa miejskiego Oddz. b. z dnia 28 grudnia 1910 oznaczoną kolorem czerwonym i literami od północy f-h, od południa i-j.

3) Poleca się Magistratowi odnośnie do punktu 1) przystąpić do wykupu gruntów w myśl noweli do § 16 ust. bud. i przedłożyć wnioski i kosztorysy.

4) Zatwierdza się otwarcie przedłużenia zachodniego rozchylenia ulicy Długiej na gruntach pofortyfikacyjnych na parceli lk. 1215/2 według planu Budownictwa miejsk. Oddz. b, z dnia 28 grudnia 1910 i zatwierdza się linie regulacyjne w odległości 18 metrów oznaczone kolorem czerwonym i literami od zachodu o-p-u od wschodu literami k-r.

5) Zatwierdza się linie regulacyjne ulicy Obwodowej między ulicą Krowoderską a przedłużeniem ulicy Długiej według planu Budownictwa miejskiego z dnia 28 grudnia 1910 oznaczone literami od północy l-m-n-o-r-s a od południa literami t-u-w-y-z w odległości 48 metrów.

6) Zatwierdza się parcelację gruntów pofortyfikacyjnych położonych między przedłużeniem ulicy Długiej a ulicą Krowoderską na planie Budownictwa miejskiego Oddział b.

z dnia 2 stycznia 1911 wkreślona, przyczem Rada miasta na zasadzie § 16 d. ustęp 9 noweli do ust. bud. z dnia 28 marca 1910 dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 89 wydaje dla tych gruntów następujące przepisy zabudowania:

- a) Na parcelach posiadających front do drogi obwodowej i przedłużonej ulicy Długiej mogą stać domy najwyżej czteropiętrowe.
- b) Stosunek podwórza do zabudowanej powierzchni parceli ma być 1:4 (25%).

Odnosnie do ustępu „Obciążenie 1 sążnia kwadrat. budowlanego gruntów pofortyfikacyjnych na rok 1911 i sprzedaż“.

- I. Postanawia się przystąpić do sprzedaży gruntów pofortyfikacyjnych, położonych między ulicą Krowoderską a przedłużeniem ulicy Długiej i między ulicą Wolską a Zwierzyńską.
- II. Sprzedaż przeprowadzać będzie Komisya dla gruntów pofortyfikacyjnych na zasadzie upoważnienia udzielonego jej uchwałą Rady miejskiej z dnia 15 listopada 1906 r.
- III. Co do zasad sprzedaży postanawia się:

1) Postępowanie ma być ofertowe.

- a) Magistrat poda zamiar sprzedaży gruntów do publicznej wiadomości i wezwaniem chętnych do wnoszenia ofert i zawiadomi z urzędu stowarzyszenia zajmujące się budową domów.
- b) Celem zapobieżenia z jednej strony spekulacji, a z drugiej strony celem umożliwienia nabycia gruntów ludziom mniej zamożnym postanawia się, że jeden oferent może oferować na kupno najwyżej dwóch parcel.

Warunek ten nie odnosi się do instytucji publicznych i Towarzystw budowlanych, trudniących się budową domów mieszkalnych.

- c) Cena kupna może być w ten sposób rozłożona, że $\frac{1}{3}$ część uiszcza kupujący przy podpisaniu kontraktu, a resztę pod warunkami, które się określi co do każdego kupującego, z osobna, jednakże najdalej do lat sześciu, co najwyżej w 12-tu półrocznych ratach wraz z 5% odsetkami płatnymi z góry, przyczem Gmina może odstąpić pierwszeństwa hipotecznego przysługującego reszcie ceny kupna na rzecz pożyczki amortyzacyjnej o ile znajdzie dostateczne zabezpieczenie i nie będzie na stratę narażoną.

- d) W obwieszczeniu poda Magistrat:

α) Zawiadomienie o 18-letnim uwolnieniu od podatku budynków, które staną na gruntach pofortyfikacyjnych.

β) Uchwalone przez Radę miasta na zasadzie § 16 d. ustęp 9 noweli do ustawy budowlanej z dnia 28 marca 1910 warunki zabudowania gruntów, do jakich nabywcy będą musieli się zastosować, są następujące.

β₁) Na parcelach posiadających front do drogi obwodowej i przedłużonej ulicy Długiej mogą stać domy najwyżej czteropiętrowe, t. j. parter i cztery piętra, a suteryn się w to nie wlicza.

β₂) Stosunek podwórza do zabudowanej powierzchni ma być jak 1:4.

γ) Że nabywcy pociągani będą tylko do ponoszenia kosztów chodników (§ 16 b. noweli do ustawy bud.), że natomiast kosztu kanalizacji ulicznej, rur wodociągowych, gazowych, ewentualnie kabli elektrycznych w ulicach kraężników i torów jezdnych poniesie gmina miasta Krakowa.

Gmina wykona urządzenie ulic w oznaczonym terminie.

e) Wniesione oferty przedłoży Magistrat ze swoimi wnioskami Komisji dla gruntów pofortyfikacyjnych, która ostatecznie o sprzedaży zadecyduje, przyczem będzie miała swobodny wybór oferentów i ofert lub całkowitego ich nie uwzględnienia.

2) Na każdego nabywcę ma być kontraktowo nałożony obowiązek rozpoczęcia budowy domu według zatwierdzonych przez Magistrat planów w przeciągu dwóch lat od dnia podpisania kontraktu na nabytych gruntach, z tem, że w przeciwnym razie gminie miasta Krakowa przysługiwać będzie prawo odkupu za kwotę zapłaconą przez nabywcę tytułem ceny kupna bez policzenia procentów.

Wszystkie koszty przeniesienia jako też ewentualne i inne koszty poniesie nabywca nie dotrzymujący warunków; to prawo odkupu ma być hipotecznie zabezpieczone.

3) We warunkach licytacyjnych należy oznaczyć wadyum w wysokości 5% ofiarowanej ceny kupna.

Imieniem Komisji dla gruntów pofortyfikacyjnych i Sekcji I. upraszam Świątą Radę o przyjęcie przytoczonych wniosków.

Kraków, w czerwcu 1911 r.

Andrzej Kłeczek

st. radca Bud. miej., Oddział b.

Tabela I.

Koszt kanalizacyi na gruntach pofortyfikacyjnych.

Położenie gruntów	K A N A Ł Y				Ogółem koszt koron	Uwagi
	Przekrój	m. b.	Cena za 1 m. b. koron	Suma koron		
Między ul. Tadeusza Kościuszki a ul. Wolską	60/90	1204	70	84.280	84.280	
Między ul. Wolską a ul. Czarnowiejską	325/420	222	450	99.900		
	160/240	464	150	69.600		
	140/210	235	135	31.725		
	120/180	500	120	60.000		
	100/150	228	100	22.800		
	60/90	925	70	64.750	398.775	
Między ul. Czarnowiejską a ul. Karmelicką	120/180	375	120	45.000		
	100/150	140	100	14.000		
	80/120	200	80	16.000		
	70/105	122	75	9.150		
	60/90	480	70	33.600	117.750	
Między ul. Karmelicką a Młynówką królewską	100/150	305	100	30.500		
	90/135	104	90	9.360		
	80/120	143	80	11.440		
	70/105	410	75	30.750		
	60/90	1086	70	76.020	158.070	
Między Młynówką królewską a ul. Długą	90/135	300	90	27.000		
	80/120	155	80	12.400		
	60/90	100	70	7.000	46.400	
		7698			755.275	

Zestawił d. 17. X. 1910 r. *Szempliński.*

Sprawdził *Walenty Sobczyk.*

BUDOWNICTWO MIEJSKIE

ODDZIAŁ B.

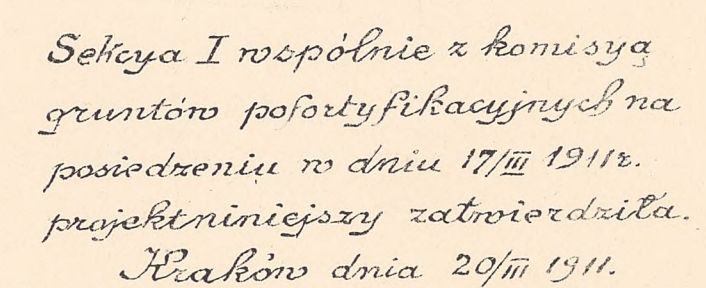
A. Kłeczek.

Tabela II.

Tabela przyjętego sekundowego odpływu z 1 ha z obszaru m. Krakowa.

Rodzaj dzielnic	Rodzaj kanałów	Współczynnik przepuszczalności	Natężenie godzinne deszczu m/m	Natężenie godzinne w litrach opadu ha/s	Trwanie deszczu minut	Odpływ sekundowy z ha/s ($q \Psi$)	Uwaga
Jądro miasta	boczne	0.80	przełazowe minimalny przekrój 90/60				Współczynnik opóźnienia występuje przy kolektorze głównym i kanałach II-rzędnych
	III-rzędne		50	138	20	110	
	II-rzędne		45	125	24	100	
	I-rzędne kolektor		34	95	40	76	
Nowe miasto o zwartem zabudowaniu	boczne	0.60	przełazowe minimalny przekrój 90/60				
	III-rzędne		50	138	20	83	
	II-rzędne		45	125	24	75	
	I-rzędne kolektor		34	95	40	57	
Dzielnice na terytoriach przyłączonych ustawą z dnia 13 list. 1909	boczne	0.30	przełazowe minimalny przekrój 90/60				
	III-rzędne		50	138	24	41	
	II-rzędne		45	125	20	38	
	I-rzędne kolektor		34	95	40	29	

Regulacya i parcelacya gruntów posortyfikacyjnych
między ulicą Wolską a Zwierzyniecką.

Seine

Wykonano w Budownictwie miejskiem oddział B.

Kraków dnia 3 marca 1911.

Steady

rys. Stolecki

Tabela V.

Regulacya i parcelacya gruntów pofortyfikacyjnych między ulicą Krowoderską a przedłużeniem ulicy Stugiej.

Szpital garnizonowy

Ulica Wrockowska

Przedłużenie ulicy Stugiej

Północ

Krowodrza

Ulica Św. Ducha

Ulica Obwodowa

Kolej obwodowa Kraków Podgórze Bonarka
Ulica Kilińskiego

Zakład Helclów

Ulica Krowoderska

Kolej obwodowa Kraków Podgórze Bonarka
Ulica Kilińskiego

Ulica Krowoderska

Ulica Stuga

Ulica Słacka

Selkya I wspólnie z komisją
gruntów pofortyfikacyjnych
na posiedzeniu w dniu 8 III
1911 r. projekt niniejszy
zatwierdziła.

Kraków dnia 10 III 1911.

Skrusy

Skala 1:1000.

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 m.

Wykonano w Budownictwie miejskim oddział B.

Kraków dnia 28 grudnia 1910.

Atenc

Krótki wyciąg

podjętych uchwał i przeprowadzonych obrad na posiedzeniach
Komisyi gruntów pofortyfikacyjnych od dnia 7 marca 1907
do dnia 27 maja 1911 roku.

Protokół Nr. 1. z dnia 7 marca 1907.

Przyjęto projekt kontraktu kupna sprzedaży gruntów pofortecznych.

Protokół Nr. 2. z dnia 10 czerwca 1907.

- I. Uchwalono zaproponowane przez c. k. Ministerstwo wojny zmiany kontraktu kupna i sprzedaży gruntów pofortecznych przyjąć i odnośny kontrakt imieniem Gminy podpisać.
- II. Uchwalono regulamin dla Komisyi gruntów pofortyfikacyjnych.
- III. Uchwalono wdrożyć pisemne rokowania z komitetem Zakładu św. Jadwigi o kupno realności lwh. 135 za gotówkę.

Protokół Nr. 3. z dnia 22 czerwca 1907.

- I. Uchwalono organizację biura technicznego dla gruntów pofortecznych z przyznaniem kredytu.
- II. Uchwalono nabycie na własność Gminy realn. l. k. 135 o pow. 779 sąż.² od Zakładu św. Jadwigi na warunkach przez Zakład proponowanych.

Protokół Nr. 4. z dnia 7 listopada 1907.

- I. Zatwierdzono wnioski w sprawie objęcia pierwszej grupy gruntów pofortecznych w posiadanie Gminy, przyczem postanowiono oddzielić parcele l. k. 1215/2 własność Gminy od parceli l. k. 1215/1 c. k. Skarbu 2 tablicami.
- II. Uchwalono odstąpić parcele l. k. 1410 w Krowodrzy o pow. 4 morgów funduszowi plantacyjnemu pod Szkołkę drzewek za kwotę K 12.500.
- III. Przyjęto sprawozdanie z prac technicznych do wiadomości.
- IV. Uchwalono kredyt 350 K na zakupno świdra belgijskiego.
- V. Uchwalono przebudowę wozowni Towarzystwa Czerwonego Krzyża i przyznano na ten cel kredyt 13.400 K.
- VI. Uchwalono, aby petentom o kupno gruntów pofortyfikacyjnych odpowiedzieć, że grunta dopiero można wydzielić skoro projekt regulacji i parcelacji będzie gotowy.

Protokół Nr. 5. z dnia 17 stycznia 1908.

- I. Sprawozdanie z dotychczasowej czynności Budownictwa miejskiego przyjęto do wiadomości.
- II. Uchwalono odstąpić Tow. urzędników budowy tanich domów grunta obok kościoła św. Salwatora w Zwierzyńcu.

Protokół Nr. 6. z dnia 17 lutego 1908.

Uchwalono wnioski w sprawie sprzedaży na własność Tow. urzędników budowy tanich domów 7543 sążni² z parcel l. k. 548 i 551 gruntu pofort. obok kościoła św. Salwatora po cenie 4 K za 1 sążeń².

Protokół Nr. 7. z dnia 23 marca 1908.

- I. Uchwalono projekt kontraktu sprzedaży gruntów, Tow. urzędników na Salwatorze.
- II. Uchwalono wejść w pertraktacje z konwentem P. P. Norbertanek w sprawie sprzedaży parceli l. k. 565 pod warunkiem, że Gmina otrzyma od konwentu w zamian nowy grunt położony przy błoniach.
Sprawę sprzedaży części parceli l. k. 8/1 w Nowej Wsi Narodowej Tow. urzędników odroczone z powodu braku planu parcelacji.

Protokół Nr. 8. z dnia 21 maja 1908.

- I. Uchwalono nie wysyłać planu regulacyjnego wojskowości.
- II. Sprawę drogi obwodowej i jej szerokość odroczone.
- III. Komisya przyjęła sytuacyjne położenie ulicy dojazdowej do placu budowlanego Nr. 1.
- IV. Zatwierdzono projekt świadczeń do placu budowlanego Nr. 1. (droga o szer. 20 m) przyczem polecono wykonać kanał i drogi.
- V. Przyznanie kredytu 23.000 K na roboty ziemne na gruntach pofortyfikacyjnych między ulicą Krowoderską a Bastyonem III. odroczone.
- VI. Komisya przyznała kredyt dodatkowy 10.000 K na koszta robót polowych na gruntach pofortyfikacyjnych.
- VII. Przyznanie kredytu na przebudowę magazynu Czerwonego Krzyża odroczone.

Protokół Nr. 9. z dnia 17 lipca 1908.

- I. Przeprowadzono dyskusję nad przełożeniem ulicy w Nowej Wsi przez grunt Stachowskiego bez podjęcia uchwały.
- II. Uchwalono oddać budowę kanału do szpitala garnizonowego Nr. 15. firmie Zarzycki i Bank melioracyjny we Lwowie.
- III. Wniosek o uchwalenie 23.000 K na roboty ziemne za ulicą Długą odroczone.
- IV. Budownictwo miejskie podało do wiadomości szczegóły o nowych rejonach fortyfikacyjnych.

Protokół Nr. 10. z dnia 4 grudnia 1908.

- I. Uchwalono zwrócić Tow. urzędników budowy tanich domów za 138⁷/₁₀ sążni² jako nadpłacone przy kupnie gruntów na Salwatorze.
- II. Uchwalono przyjąć przedłożony przez Tow. urzędników plan parcelacyjny na zakupionym gruncie na Salwatorze bez definitywnego zatwierdzenia. Zatwierdzenie nastąpi po przedłożeniu profilu dróg, dostępów i sposobu odprowadzenia wód.
- III. Uchwalono projekt dróg dojazdowych do stacji towarowej i plan regulacyjny w miejscu bastyonu Nr. 3. i zmianę projektu dojazdu na drodze podwałowej w km. 411'029.
- IV. Uchwalono kredyt 10.000 K na roboty regulacyjne gruntów.

Protokół Nr. 11. z dnia 14 grudnia 1908.

- I. Rozpatrywano przedłożony budżet funduszu gruntów pofortyfikacyjnych na r. 1909 bez powzięcia uchwały, natomiast polecono przedłożyć sprawozdanie z działalności Biura.
- II. Budownictwo miejskie ze sprawozdaniem co do planów podstawowych.
Uchwalono sprawę kupna parceli l. k. 1816 od P. P. Norbertanek odroczyć z poleceniem nawiązania pertraktacji.
- III. Sprawę robót ziemnych na gruntach pofortyfikacyjnych między ulicą Zwierzyniecką a Wolską odroczone do czasu przedłożenia sprawozdania z czynności z Biura.
- IV. Wybrano R. m. Beringera delegatem do brania udziału w posiedzeniach zarządu Tow. urzędników budowy tanich domów w sprawie zakupionych gruntów na Salwatorze.

Protokół Nr. 12. z dnia 22 grudnia 1908.

- I. Komisya przyjęła do wiadomości sprawozdanie z robót dokonanych przez Biuro gruntów pofortyfikacyjnych tudzież sprawozdanie z funduszu gruntów pofortyfikacyjnych za rok 1907.
- II. Interpelowano w sprawie budowy kolektora lewobrzeżnego, a to, czy można będzie wszystkie grunta odwodnić i w jakim stadium jest kwestya Młynówki.
- III. Uchwalono przygotować podstawowe plany do rozpisania konkursu.

- IV. Rozpatrzenie sprawy robót ziemnych, zburzenie murów pofortyfikacyjnych sprawę pływalni i Młynówki powierza Komisya Subkomitetowi złożonej z techników.

Protokół Nr. 13. z dnia 18 lutego 1909.

- I. Zatwierdzono oferty Romanowski i Kramarczyk i firmy Zarzycki na wykonanie robót ziemnych między ulicą Zwierzyniecką a Wolską.
- II. Uchwalono odcisnąć na prasie program i warunki mającego się rozpiścić konkursu na plan Wielkiego Krakowa.
- III. Dysputowano nad sprawą kolei obwodowej i dojazdów do stacji towarowej bez powzięcia uchwały.

Protokół Nr. 14. z dnia 23 lutego 1909.

Uchwalono przedłożony program i warunki na plan Wielkiego Krakowa i ustanowiono sąd konkursowy z 15 członków. Uchwalono nadto aby Biuro gruntów pofortyfikacyjnych swoje prace w dalszym ciągu prowadziło.

Protokół Nr. 15. z dnia 27 lutego 1909.

- I. R. m. Beringer interpeluje w sprawie odwodnienia gruntów za ulicą Zwierzyniecką.
- II. Ustalono skład sądu konkursowego. Termin konkursu przedłużono do 1 stycznia 1910 r. Uchwalono kredyt 15.000 K na koszt konkursu z funduszu, który Rada uchwali.

Polecono Biuru gruntów pofortyfikacyjnych swoje prace przedłożyć do dyskusji komisji celem otrzymania wskazówek do dalszej pracy.

Protokół Nr. 16. z dnia 14 kwietnia 1909.

- I. Zatwierdzono z poczynionymi zmianami projekt uporządkowania parcelacji i regulacji gruntów pofortyfikacyjnych lk. 548 i 551 w Zwierzyńcu przedłożony przez Towarzystwo urzędników.
Sprawę robót ziemnych przy bastyonie naprzeciw Gołębnika wojskowego Komisya przekazała osobnemu komitetowi i delegatom rm. Beringerowi, Maywaldowi i Turskiemu.
- II. Interpelowano w sprawie robót ziemnych za ulicą Długą.
- III. Uchwalono, aby dla sprawy planu regulacyjnego zachodniej części W. Krakowa zwołać osobne posiedzenie.

Protokół Nr. 17. z dnia 26 kwietnia 1909.

- I. Uchwalono 1) wykonać roboty ziemne przy bastyonie między ulicą Wolską a Czarnowiejską kosztem 20.000 K rozpiścić licytację, 2) potok zasilający ślizgawkę odwrócić do kolektora wschodniego, 3) zwózkę ziemi skierować na te grunta i wyrównać stare koryto Rudawy przed parkiem dra Jordana.
- II. Uchwalono komisyjne oglądnięcie gruntów przy ulicy ks. Więcka w Nowej Wsi.
- III. W sprawie zniesienia wału akcyzowego około parceli 8/1 Komisya poleciła pertraktować z właścicielami co do warunków otwarcia ulicy.

Protokół Nr. 18. z dnia 29 kwietnia 1909.

- I. Przeprowadzono dyskusję w sprawie zakupu gruntu od ks. Więcka po oglądnięciu przez Komisję sprawy na miejscu bez powzięcia uchwały.
- II. Uchwalono wydzierżawić parcele przy ulicy Lenartowicza i Kilińskiego lk. 1351 i 1374 do 30 kwietnia 1910, tudzież uchwalono wydzierżawienie zbioru trawy między ulicą Czarnowiejską a Rudawą.
- III. Uchwalono pozwolić na przejazd we wale akcyzowym około parceli 8/1, jeżeli właściciele wniosą podanie.

Protokół Nr. 19. z dnia 7 maja 1909.

- I. Zatwierdzono ofertę Kramarczyk & Romanowski na roboty ziemne między ulicą Wolską a Czarnowiejską.
Prezydent interpeluje o projekt na roboty ziemne za ulicą Karmelicką, polecono go rychło przedłożyć, a dopływ wody gruntowej z fortu do pływalni z wojskowością załatwić.
- II. Polecono wywóz ziemi skierować na grunta między parkiem Jordana a koleją obwodową.
- III. Wnioski Magistratu o dzierżawę gruntu u wylotu ulicy Krowoderskiej nie przyjęto.
- IV. Budownictwo miejskie przedkłada plan regulacyjny zachodniej części miasta w skali 1:2880, wyjaśniając powody nieprzedłożenia ogólnego planu.

Po dłuższym przemówieniu dyskusję odroczone z powodu poruszonych nader ważnych kwestyi przez referenta.

Protokół Nr. 20. z dnia 14 maja 1909.

- I. Uchwalono program finansowy dla gruntów pofortyfikacyjnych na pierwsze lata.
- II. Uchwalono wydzierżawić parcelę lk. 189/7 Silberzweigowi na skład drzewa za ulicą Krowoderską.
- III. Przeprowadzono dyskusję nad planem regulacyjnym zachodniej części Wielkiego Krakowa bez powzięcia uchwały.

Protokół Nr. 21. z dnia 5 czerwca 1909.

- I. Uchwalono wykonanie robót ziemnych za ulicą Lenartowicza z przyznaniem kredytu na ten cel w kwocie 54.000 K i i rozpisanie licytacji.
- II. Komisya poleca zasypianie rowu za ulicą Wolską wstrzymać do zbadania praw wodnych.
- III. Uchwalono linie regulacyjne drogi do Prądnika Białego, koło szpitala garnizonowego 15.
- IV. Polecono wykonać projekt i kosztorys kanału pod Salvatorem.
- V. Uchwalono dalsze 20.000 K na utrzymanie Biura.
- VI. Upoważniono Prezydenta do zawiadomienia Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń o przychylnem usposobieniu Komisji względem sprzedaży 3 parcel pod budowę domów.

Protokół Nr. 22. z dnia 12 czerwca 1909.

- I. R. m. Turski w sprawie starcia dopisku na rachunku.
- II. Wybrano subkomitet: R. m. Beringera, Turskiego i Uderskiego.
- III. R. m. Maywaldt wyjaśnia stosunek Towarzystwa w sprawie projektu złączenia kanału z kolektorem pod Norbertankami.
- IV. Uchwalono sprawy sprzedaży gruntu Towarzystwu urzędników nie załatwiać, przed ustaleniem planu regulacyjnego.
- V. Uchwalono wniosek o wykonanie robót ziemnych między ulicą Krowoderską a Długą z przyznaniem kredytu na ten cel 13.000 K i poleceniem rozpisania licytacji.
- VI. Upoważniono Magistrat do wydawania premii w wysokości myta za wywóz ziemi na grunta pofortyfikacyjne za ulicą Wolską.
- VII. W sprawie pisma Rady powiatowej krakowskiej wstrzymano uchwaloną przez Magistrat odpowiedź i polecono dr. Guńkiewiczowi opracować referat.
- VIII. Uchwalono linię regulacyjną ulicy Senatorskiej oznaczoną literami f c d.

Protokół Nr. 23. z dnia 15 czerwca 1909.

- I. Uchwalono, aby Magistrat przedłożył Komisji wnioski w sprawie gruntów za ulicą Długą, skoro będą do sprzedaży dojrzałe.
- II. Uchwalono sprzedać 3 parcele Towarzystwu wzajemnych ubezpieczeń po cenie od 120 do 100 K.
- III. Uchwalono szerokość ulicy obwodowej między ulicą Krowoderską a Długą na 48 m., przyczem właściciele mają cofnąć front domów o 4 m. na ogródki.

Protokół Nr. 24. z dnia 26 czerwca 1909.

- I. Zatwierdzono linię regulacyjną ulicy Czarnowiejskiej z poczynionemi na projekcie ołówkiem małemi zmianami:
- II. Przeprowadzono obszerną dyskusję nad planem regulacyjnym zachodniej części W. Krakowa, poruszono: kierunek projektowanych ulic, placów, parcelacye, kwestyę tanich domów urzędniczych, planu finansowego, sprawę ślizgawki, pływalni, budowy kolektora.
- III. Polecono obliczyć skapitalizowaną wartość 18-letniego uwolnienia i rozłożyć na 1 sążeń kwadr.

Protokół Nr. 25 z dnia 28 czerwca 1909.

- I. Polecono rozesłać okólnik członkom Komisji o liczniejsze uczęszczanie w obradach Komisji.
- II. Reasumcyą uchwały co do cofnięcia frontów domów o 4 m. pod ogródki przy ulicy obwodowej między ulicą Długą i Krowoderską odroczone.
- III. Uchwalono szerokość ul. Krowoderskiej za wałem na 20 m. i polecono przestudyowanie kierunku ulicy jakoteż strony finansowej.
- IV. Uchwalono linię regulacyjną do Prądnika Białego koło Szpitala garnizonowego ustalonej przez delegatów Gminy z wojskowością.
- V. Uchwalono kredyt dodatkowy na budowę i urządzenie szkoły w Zakrzówku.

Protokół Nr. 26. z dnia 3 lipca 1909.

- I. Zreasumowano uchwałę co do ogródków między ul. Długą a Krowoderską i uchwalono szerokość ulicy obwodowej na 48 m. z tem, aby zabudować $\frac{3}{4}$ powierzchni poszczególnych parcel.
- II. Przyjęto do wiadomości projekt i stanowisko delegatów w sprawie dopływu wód gruntowych do pływalni.
- III. Dalsza generalna dyskusya nad planem regulacji zachodniej części Wielkiego Krakowa, w której poruszono kwestyę sanitarną, kanalizacji, połączenie Parku Jordana z Parkiem krakowskim. Ura-
dzono, że do sprzedaży gruntu przystąpić należy jak najprędzej. Dyskusyę ogólną uznano za ukończoną.

Protokół Nr. 27. z dnia 12 sierpnia 1909.

- I. Uchwalono linię regulacyjną części ul. Krowoderskiej za wałem kolejowym.
- II. Uchwalono sytuację domu na parceli 118/3 w Nowej Wsi Narodowej, róg Łobzowskiej — Szlak.
- III. Przedłużono na 6 miesięcy dzierżawę gruntów Silberzweigowi i Wulkanowi.
- IV. Dyskusyę szczegółową nad planem regulacyjnym odroczone.

Protokół Nr. 28. z dnia 19 sierpnia 1909.

- I. Zatwierdzono ofertę Romanowskiego i Kramarczyka na roboty ziemne za ul. Karmelicką.
- II. Zatwierdzono plany na budowę domów na Salwatorze.
- III. Dyskusyę szczegółową nad planem regulacji Wielkiego Krakowa odroczone.

Protokół Nr. 29. z dnia 16 października 1909.

- I. Uchwalono wnioski w sprawie odstąpienia c. k. Kolei północnej pod rozszerzenie stacji kolejowe. obszarów gruntów miejskich w zamian za grunt dla rozszerzenia ul. Bosackiej za nadwyżką po 10 K. za 1 sążeń, zaś z kontumacyjnych gruntów po 8 K.
- II. Przedłużenie terminu konkursu odroczone.
- III. Podano do wiadomości naprawę dojazdu na wysypisko starego koryta Rudawy.
- IV. Uchwalono oddać układanie rur drenowych za ul. Lenartowicza przedsiębiorstwu.

Protokół Nr. 30. z dnia 2 listopada 1909.

- I. Uchwalono odroczyć termin nadsyłania prac konkursowych Wielkiego Krakowa.
- II. Zatwierdzono plan kanału łączącego grunta na Salwatorze z kanałem Exp. dróg z upoważnieniem Prezydium do traktowania z urzędnikami o przyczynienie się do kosztów.
- III. Uchwalono nabyć parcelę lk. 1759 od Wodociągu miejskiego za 84.000 K.
- IV. Uchwalono ułożenie drenów za ul. Karmelicką wykonać we własnym Zarządzie.
- V. Uchwalono cegły po fortach nie sprzedawać.
- VI. Dyskusyę szczegółową nad planem Wielkiego Krakowa odroczone.
- VII. Uchwalono oddać kazamat za ulicą Czystą na rzecz oddziału kanalizacji.
- VIII. Uchwalono wydać wodociągowi projekt ulic na Półwsiu Zwierzynieckiem.
- IX. Polecono obmyśleć sposób wywozu śmieci.

Protokół Nr. 31. z dnia 8 listopada 1909.

- I. Uchwalono żądać od c. k. Ministerium kolejowego:
 - 1) zniesienia kolei obwodowej w całości;
 - 2) aby most kolejowy i grunta pod koleją przeszły na własność Gminy;
 - 3) wybadać, jakie ofiary czekają Gminę.
- II. Przeprowadzono szczegółową dyskusyę nad planem regulacyjnym zachodniej części Wielkiego Krakowa bez powzięcia uchwały.

Protokół Nr. 32. z dnia 29 listopada 1909.

- I. Uchwalono dodatkowy kredyt na adaptacye w budynku Czerwonego Krzyża łącznie z pierwotną kwotą 13.400 K.
- II. Emilowi Rudawskiemu odmówiono dzierżawy gruntów pofortecznych za bastyonem I.
- III. Tow. Turystycznemu uchwalono wydzierżawić grunt po jednej stronie kazamaty za ulicą Czystą.
- IV. Warunki otwarcia ulic w Nowej Wsi przez Tow. urzędników budowy tanich domów z przedsta-
wieniem przebiegu komisji na miejscu.

W dyskusyi, o stanowisko urzędnika Magistratu w stosunku do delegatów Rady miejskiej na komisjach na zewnątrz, zarządzono posiedzenie tajne.

Komisja uprasza Prezydium o wypracowanie w tej sprawie regulaminu.

Protokół Nr. 33. z dnia 9 grudnia 1909.

- I. Prezydium podaje do wiadomości odpowiedź c. k. Namiestnictwa, aby ustawa o Wielkim Krakowie weszła w życie 1 czerwca 1910 i budżety gmin podlegały zatwierdzeniu Prezydenta.
- II. Ze względu na potrzebę budowy kolektora i otwarcie ulicy obwodowej uchwalono zwoływać Komisję regularnie raz na tydzień.
- III. Zgodzono się na otwarcie ulicy w Nowej Wsi na gruntach Tow. urzędników według przedłożonej sytuacji o szerokości 15 m. t. j. 5 m. tor, 1½ m. chodniki i 3½ m. ogródki, z tem, aby Towarzystwo przedstawiło plan parcelacji z uwzględnieniem 2 przecznicy.

Zezwolono na prowizoryczne odwodnienie tych gruntów rurami do ul. Czarnowiejskiej. Budowę kanału ulicznego zobowiązuje się pokryć Towarzystwo i koszt przerobienia instalacji domowej. Towarzystwo poniesie rzeczywiste koszty urządzenia nawierzchni.

W sprawie ciężaru otwarcia ul. północnej ku ulicy Więcka należy prosić Radę powiatową o dochodzenie komisyjne.

- IV. Zatwierdzono ofertę Romanowskiego i Kramarczyka na dalsze rozbieranie murów za ul. Zwierzyńską i Czystą.

Protokół Nr. 34. z dnia 8 stycznia 1910.

- I. Upoważniono Budownictwo miejskie do sprawdzenia czy ulica Marczyńskiego w Półwsi została wykonaną w myśl reskryptu Wydziału powiatowego, zaś gminie Półwie polecono odpowiedzieć, że odebranie w utrzymanie tej ulicy nastąpi po częściowem zabudowaniu.
- II. Zatwierdzono linię regulacyjną dalszej części ulicy Krowoderskiej do punktu tryangulacyjnego 797.
- III. Uchwalono zaprowadzić kontrolę w gminach przyłączonych, aby bez konsensów nie budowano.
- IV. Uchwalono wydać niveau ulicy na gruntach Towarzystwa urzędników w Nowej Wsi Narodowej.
- V. Na poufnem posiedzeniu przyznano Radcy Budownictwa Kłęczkowi remunerację w kwocie 2.400 K za prace przy projekcie regulacji i rozszerzenia miasta za czas od 1 stycznia do końca 1909 r.
- VI. Polecono kreować posadę starszego inżyniera dla Budownictwa miejskiego B.
- VII. Wyrażono życzenie, aby przystąpiono do szybkiej realizacji gruntów pofortyfikacyjnych.

Protokół Nr. 35. z dnia 10 marca 1910.

- I. Polécono Budownictwu m. znieść się z Towarzystwem urzędników w sprawie kosztów kanału na drodze do Kopca Kościuszki.
- II. W sprawie udzielenia konsensu Janowi Chwastkowi i Kasprowi Zbroji na budowę domów w Krowodrzy na parceli L. 263, 858/2, 877/2 polecono Budownictwu miejskiemu pertraktować z właścicielami przyległych parcel o otwarcie przez tychże właścicieli prowadzącej wzdłuż rzeczonych parcel ulicy. Budownictwo miejskie zastanowi się nad rozszerzeniem drogi polnej.
- III. Uchwalono udzielić konsens na budowę domu Niechciałowi w Krowodrzy na parceli L. 114 z tem, aby budowę cofnięto do linii wskazanej przez Budownictwo miejskie. Pod tym warunkiem również udzielono konsensu Sowie na budowę domu na parceli L. 98 w Krowodrzy.
- IV. Udzielono również konsensu Worytkiewiczowi na budowę domu w Krowodrzy na parcelach L. 264 i L. 26.

Protokół Nr. 36. z dnia 10 marca 1910.

- I. Uchwalono przedłużyć dzierżawę Wulkanowi, Pułczyńskiemu i Silberzweigowi na gruntach pofortecznych do 31 marca 1911 r.
- II. Zatwierdzono wydzierżawę gruntów położonych pomiędzy Rudawą a ul. Czarnowiejską Błażejowi Fradymnie na paszenie bydła i zbiorów trawy.
- III. Uchwalono budynku wojskowego na plac ślizgawki nie kupować, natomiast zdecydowano istniejący plac ślizgawki pozostawić wojskowości nadal na rok jeden.
- IV. Odmówiono koncesyi na budowę domu w Nowej Wsi narodowej St. Bąkowskiemu na parceli L. 107.
- V. Uchwalono, aby przy udzieleniu koncesyi na budowę domów w ulicy Ogrodowej w Dębnikach zastrzegano cofnięcie się domów celem uzyskania 14 m. szerokości ulicy.
- VI. Sprawę robót ziemnych i budowę kanału w przyszłej ulicy obwodowej odroczone.

Protokół Nr. 37. z dnia 18 marca 1910.

- I. Zatwierdzono 11 planów Towarzystwu urzędników na budowę domów na Salwatorze.
- II. Po dyskusji nad planem regulacyjnym Wielkiego Krakowa uchwalono wezwać Budownictwo miejskie o zarządzenie wykonania reprodukcji z istniejącego w Budownictwie m. planu 1 : 10000 w celu uprzystępnienia pracy dla Sędziów konkursowych.

Protokół Nr. 38. z dnia 26 kwietnia 1910.

- I. Uchwalono wydzierżawić Michałowi Mądrykowskiemu około 25 m.² gruntu pod wystawienie prowizorycznej szopy na gruntach pofortyfikacyjnych do końca września 1911 r.
- II. Sprawę wydawnictwa reprodukcji planów konkursowych uchwalono przekazać Sekcyi I.
- III. Sprawę udzielenia konsensów budowlanych w Nowej Wsi w ul. Rosoła również odstąpiono Sekcyi I.

Protokół Nr. 39. z dnia 30 czerwca 1910.

- I. Zatwierdzono ofertę Romanowskiego i Ska na wykonanie drenu u wylotu ulicy Łobzowskiej.
- II. Uchwalono zezwolić na ekstabilację służebności z realności Bizanza i Szczerbiny położonych w Dz. VI. lwh. 2082, 2124, 2762 i 2763.
- III. Uchwalono wykonać część kanału na drodze kraj. Kraków-Chełmek kosztem gruntów pofortyfikacyjnych.
- IV. Sprawę pisma Towarzystwa ubezpieczeń o kupno parceli, jakoteż budowę kanału na drodze obwodowej między ulicą Długą a Krowoderską i szerokości tejże drogi po dłuższej dyskusji bez powzięcia uchwały odroczone.
- V. Prof. Rakowiczowi przyznano 100 K na uzupełnienie sprawozdania do projektu konkursowego.

Protokół Nr. 40. z dnia 13 sierpnia 1910.

Uchwalono zaangażować Profesora Rakowicza.

Protokół Nr. 41. z dnia 24 września 1910.

- I. Uchwalono wydzierżawić Profesorom w Nowej Wsi 3 m. szer. pas gruntu pod chodnik obok willi
- II. Jakóbowi Betterowi i Janowi Zarzyckiemu odmówiono dzierżawę gruntów pofortecznych i postanowiono wogóle tychże nie wydzierżawiać.
- III. Towarzystwu urzędników ubezpieczeń uchwalono odpowiedzieć, że sprzedaż żądanych gruntów może nastąpić dopiero po ustaleniu linii regulacyjnych.

Protokół Nr. 42. z dnia 18 października 1910.

- I. W dyskusji na 52 m. szerokością drogi obwodowej, według projektu Budownictwa miejskiego opracowanego na podstawie planów konkursowych, poruszono wykupno gruntu po zniesieniu kole. obwodowej od wojskowości, sprawę tę polecono Magistratowi z wojskowością najrychlej w należytem świetle wyjaśnić, ewentualnie załatwić. Wreszcie uchwalono szerokość ulicy obwodowej między ul. Długą a Zwierzyniecką na około 52 m.
- II. Zatwierdzono generalny projekt planu regulacyjnego między ulicą Długą a Krowoderską i okolicznych ulic.
- III. Przyjęto do wiadomości przedłożony elaborat obciążenia sąznia gruntów pofortecznych na r. 1911.

Protokół Nr. 43. z dnia 11 listopada 1910.

- I. Odmówiono Scheindli Kartagener dzierżawy kawałka gruntu pod kiosk przy ul. T. Kościuszki.
- II. Senatowi Akademickiemu uchwalono odpowiedzieć, że Gmina sprzeda grunt przy ul. Żabiej po 200 K pod budowę szkoły, przyczem oferta wiąże do 4 kwietnia 1911.
- III. Zatwierdzono linię regulacyjną ulicy św. Ducha 16 m. szerokości i otwarcie z urzędu przy pomocy noweli do § 16 przedłużenie jej do węzła na przecięciu przedłużenia ulicy Długiej drogi do Prądnika Białego, ul. Wrocławskiej i przedłużenia ul. Montelupich, polecono przystąpić do wykupna gruntu, tudzież zatwierdzono linię regulacyjną ulicy obwodowej między ulicą Długą a Krowoderską.

Protokół Nr. 44. z dnia 18 listopada 1910.

- I. Dr. Staniszewski interpeluje o przeprowadzenie rewizji regulaminu dla Komisji gruntów pofortecznych.
- II. R. m. Peroś interpeluje w sprawie zagrodzenia wydzierżawionego Profesorom 3 m. pasu gruntu.
- III. Dyskusya nad ceną gruntu.

- IV. Określono sposób opacowania zasad sprzedaży gruntów między ul. Długą a Krowoderską celem przedłożenia tychże na Radę m., nadto uchwalono stworzyć fundusz opieki mieszkaniowej z zysków 18-letniego uwolnienia.

Protokół Nr. 45. z dnia 29 listopada 1910.

- I. Zasady sprzedaży gruntów pofortyfikacyjnych zwrócono Magistratowi.

Protokół Nr. 46. z dnia 9 stycznia 1911.

- I. Odmówiono Freiowi i Ameisenowi wydzierżawienia gruntów pofortyfikacyjnych przy rogatce Nowowiejskiej i Czarnowiejskiej.
II. Uchwalono z małymi zmianami zasady sprzedaży gruntów pofortyfikacyjnych między ulicą Długą a Krowoderską.

Protokół Nr. 47. z dnia 28 stycznia 1911.

- I. Przedłużono dzierżawę gruntów pofortyfikacyjnych w Krowodrzy Zuckermanowi i Wulkanowi w Dz. XV. do końca b. r.
II. Uchwalono nabyte grunta od hr. Lasockiej i Skirmuntowej w Dębnikach włączyć pod atrybucję Komisji gruntowej.
III. W dyskusji nad wydzierżawieniem Parku Krakowskiego poruszono, również odwodnienie tegoż, tudzież budowę kolektora, regulacji młynówki i pływalni, poczem uchwalono ogłosić na wydzierżawienie Parku ofertową licytację w stanie w jakim jest, w razie braku dzierżawców objąć Park w Zarząd gminy. Dzierżawcy uchwalono zastrzec obowiązek odstąpienia 35 m. gruntu dla otwarcia ulicy.

Protokół Nr. 48. z dnia 1 kwietnia 1911.

Uchwalono objąć Park Krakowski w własny Zarząd, oparkanic i uporządkować kosztem 30.000 K poszczególne budynki wydzierżawić Rygierowi na 3 lata, który ma się wykazać, że przeprowadził adaptację w ciągu lat dzierżawy kosztem 10.000 K i złoży w wysokości $\frac{1}{2}$ rocznego czynszu kaucję

Protokół Nr. 49. z dnia 1 kwietnia 1911.

Uchwalono zakupno gruntów w Dąbiu.

Protokół Nr. 50. z dnia 26 kwietnia 1911.

Uchwalono wydzierżawić Delegacji Architektów polskich grunta pofortyfikacyjne obok Parku Jordana około 3 morgów pod wystawę architektoniczną.

Protokół Nr. 51. z dnia 28 kwietnia 1911.

- I. Uchwalono oddać około 7 morgów gruntu p. Lasockich w Dębnikach funduszowi plantacyjnemu na założenie szkółki drzew.
II. Uchwalono wspólnie z Bankiem przemysłowym nabycie gruntów od Akcyonaryuszy byłej przyw. c. k. uprzyw. kolei północnej i wybrano delegatów do podpisywania kontraktów R. m. Landaua, Dąbrowskiego ewentualnie Beringera.
III. Budowę muru granicznego za ulicą Zwierzyniecką odroczone celem pertraktacji z wojskowością o zaniechania żądania.
IV. Uchwalono zakupić grunta w Łagiewnikach od Groyeckich o obszarze 46 morgów i 883 sążni pod budowę cegielni po 4.500 K za 1 móg.

Protokół Nr. 52. z dnia 27 maja 1911 r. ze Sekcją Skarbową.

- I. Uchwalono zakupić od Stachowskiego i Misiorowskiego grunta za torem wyścigowym o obszarze około 5 morgów 970 sążni po 12 K za sumę około 107.000 K.
II. Zakupić część parceli trójkątnej własność Antoniny z Gollenhoferów 1-o Mazurkiewiczowej 2-o Le-szczyńskiej za torem wyścigowym po cenie 13 K. za 1 sążeń.

Zaś nabycie reszty realności około $11\frac{1}{2}$ morgi odroczone.

Kraków, w czerwcu 1911 r.

Budownictwo miejskie, Oddział b.

Andrzej Kłeczek

starszy radca Budownictwa miejskiego b.

